

**Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради**

С. В. Пехарєва, Л. Л. Савченко

**ПЕРШІ ДНІ ДИТИНИ
В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ**

*Навчально-методичний посібник
щодо організації педагогічної практики*

Харків,
2019

Укладачі:

Пехарєва С. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Савченко Л. Л. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Рецензенти:

Григор'єва О.В. – директор Харківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 54 Харківської міської ради Харківської області.

Шапаренко Х. А. – кандидат педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

П26 Перші дні дитини в Новій українській школі: навч.-метод. пос./ уклад.: С.В. Пехарєва, Л.Л. Савченко, – Харків, – 2019. – 109 с.

У навчально-методичному посібнику подано матеріал про Державний стандарт загальної початкової освіти, розкрито його концептуальні засади, охарактеризовано чинники забезпечення якості освітнього процесу, прокоментовано структурні компоненти формули успіху Нової української школи. Запропоновані матеріали містять практичні завдання для студентів, які допоможуть їм ознайомитися з освітнім середовищем сучасного навчального закладу, проаналізувати різні форми інтегрованого навчання, залучатися до педагогічної взаємодії, оцінити власну практику в контексті освітніх новацій, здійснити моніторинг розвитку учнів.

Практичний матеріал надасть перспективу його використання в умовах змін, забезпечить надійне підґрунтя для авторських пошуків, набуття власного досвіду в широкій і різноманітній практиці.

Призначено для представників різних академічних середовищ, зокрема, студентів напрямку підготовки «Дошкільна освіта», вихователів та учителів.

*Затверджено на засіданні науково-методичної ради академії
протокол №3 від _____*

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ДИТИНИ 6-7-РІЧНОГО ВІКУ	6
1.1. Готовність дитини до НУШ: важливі аспекти	6
1.2. Особливості психічних і пізнавальних процесів старших дошкільників	13
1.3. Етапи та умови розвитку пізнавальних інтересів	18
1.4. Особливості розвитку дитини під час організації навчання	22
РОЗДІЛ 2. НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	27
2.1. Огляд концепції Нової української школи	27
2.2. Модельна навчальна програма для 1-го класу	38
2.3. Тижневе планування освітнього процесу Тиждень 1: «Я – ШКОЛЯР»	43
2.4. Методичні рекомендації щодо адаптаційного періоду для учнів першого класу	51
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	54
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	80
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

Перехід до шкільного навчання докорінно змінює весь спосіб життя дитини. У цей період в її життя входить навчання - діяльність обов'язкова, відповідальна, що потребує систематичної організованої праці. Ця діяльність ставить перед дитиною задачу послідовного, цілеспрямованого засвоєння знань, узагальнених і систематизованих в основах наук, що передбачає зовсім іншу, ніж у дошкільному дитинстві, структуру її пізнавальної діяльності. З боку суспільства дитину починають розглядати як людину, що вступила на першу сходинку громадянської зрілості (О.М. Леонтьєв, Л.І. Божович, Д.Б. Ельконін).

У дитини з'являються обов'язки, які покладає на неї суспільство. Вона несе за свою навчальну діяльність серйозну відповідальність перед школою і батьками. Ці обов'язки, від виконання яких будуть залежати майбутнє місце дитини в житті, її суспільна функція і роль, а звідси і зміст усього подальшого життя.

Разом з новими обов'язками школяр отримує нові права: на серйозне ставлення оточуючих до своєї навчальної праці; на робоче місце, необхідне для його занять, на час, на тишу, на відпочинок, на дозвілля, на схвалення за навчальні успіхи.

Але для того, щоб у дитини виникла внутрішня позиція школяра, необхідна певна ступінь готовності - рівень її психічного розвитку. Основи тих якостей, що повинні формуватися в той чи інший період життя дитини, закладаються раніше, на попередньому віковому етапі. Формування нових психічних утворень, якщо воно не підготовлено в ході попереднього розвитку, йде вкрай важко. Період, особливо сприятливий для формування тієї чи іншої функції, якості, властивості, носить назву сензитивний.

Так, основний словниковий запас у людини формується у віці до 12 років. На знанні сензитивного періоду засновані рекомендації вчити іноземній мові в дитячому віці. Дошкільний вік є сензитивним періодом для формування багатьох здібностей і якостей дитини, що входять у число необхідних передумов формування навчальної діяльності.

Підготовка дітей до школи як цілеспрямований процес здійснюється в дошкільних установах відповідно з їхньою програмою, а також у родині, де вона реалізується по-різному.

Там, де вчителі початкових класів підтримують тісний зв'язок з дошкільними установами і попередньо знайомляться з майбутніми учнями, значно менше часу потрібно для взаємної адаптації, вища успішність у першому півріччі. Такі показники досягаються за рахунок більш досконалого знання педагогом кожної дитини, її сильних і слабких сторін і врахування цього у своїй роботі.

У психологічній готовності до навчання виділяють такі компоненти: мотиваційна; розумова чи пізнавальна; вольова; емоційна готовність. Однак психологічна готовність не зводиться до простої сукупності її компонентів, а складає єдине ціле. У випадках неготовності до навчання в школі кожен з цих компонентів може потребувати свого формування. Тоді говорять про мотиваційну, вольову та ін. неготовність, чим підкреслюється основна проблема, що негативно впливає на інші складові цього утворення.

Підготовка дитини до школи забезпечується спільними зусиллями педагогів дошкільної установи і батьків. Задача дитячого садка - розкрити батькам значення дошкільного періоду в загальному розвитку дитини, розповісти їм, як формувати потрібні якості й звички. Кожна родина в міру своїх можливостей знайомить дитину з навколишнім світом, дає певні знання, тобто бере на себе важливі функції у підготовці до школи. Від того, як вона це робить, багато в чому залежить успіх майбутнього навчання.

Батьки, що хочуть навчитися організовувати керівництво розвитком свого сина або доньки, позитивно відзиваються на пропозиції й зауваження вихователів, враховують їх у родинному вихованні. У таких родинах вдається правильно організувати спілкування, добре підготувати дитину до шкільного життя.

РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ДИТИНИ 6-7-РІЧНОГО ВІКУ

1.1. Готовність дитини до НУШ: важливі аспекти

Вступ дитини до школи завжди є переломним моментом у її житті, незалежно від того, в якому віці вона приходить у перший клас: у шість чи в сім років.

Нова українська школа (НУШ) презентувала вимоги до взаємин «учні–батьки–вчителі – школа». Пріоритетами в них є педагогіка партнерства, нові підходи до навчання учнів, формування в них ключових компетенційностей тощо. Педагоги-дошкільники також мають переосмислити свої підходи до підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі.

Погляди батьків щодо підготовки дитини до школи різноманітні. Одні вважають, що готувати дитину до школи потрібно. Йдучи до школи, вона має вміти читати, писати та рахувати. Інші наголошують, що поспішати не варто – дитина сама все надолужить. Як відшукати «золоту середину»: підготувати дитину до школи і водночас не відбити в неї бажання вчитися? Та й невже настільки важливо, щоб дитина, йдучи до школи, вже вміла читати та рахувати?

Одне з найголовніших питань у роботі закладу дошкільної освіти – психолого-педагогічна просвіта батьків – набуває особливого значення під час роботи з батьками дітей старшого дошкільного віку. Завданням педагогів є формувати відповідний рівень психолого-педагогічної грамотності батьків щодо вікових особливостей розвитку старшого дошкільника та молодшого школяра, а також у формуванні в них уміння налагоджувати партнерську взаємодію з дитиною – майбутнім першокласником.

Одним із багатьох варіантів та форм проведення такої роботи може бути пратикум для батьків дітей старшої групи. Матеріали для проведення такого пратикуму подано в *Додатку Д*.

Фізичний розвиток дитини як запорука її успішного навчання

Щоб успішно вчитися, дитині потрібні сили, вона має бути фізично готовою щодня нести ранець чи портфель, сидіти протягом 30-35 хв на уроці, правильно тримати ручку, писати впродовж тривалого часу тощо.

І педагоги, і батьки часто недооцінюють роль сформованості навичок здорового способу життя – фізичний аспект розвитку дитини. Фахівці стверджують, що саме фізичний розвиток є запорукою успішного навчання дитини в школі. Фізична готовність, відповідний стан здоров'я дитини – це одна з основних передумов її успішного навчання в школі.

Не можна забувати і про біологічну зрілість – досягнутий рівень дозрівання організму дитини. Біологічно зрілій дитині легше впоратися з фізичними та розумовими навантаженнями, адаптуватися до нових умов, оскільки вона менш вразлива до стресу, збудників дитячих інфекційних хвороб. Бажано також приділити увагу антропометричним показникам дитини (вага, зріст, зміна молочних зубів на постійні тощо).

Психологічна готовність

Важливою складовою готовності дитини до школи є її психологічна готовність – це такий рівень психічного розвитку дитини, який створює умови для успішного опанування навчальної діяльності. Існують різні думки фахівців щодо структури психологічної готовності, однак здебільшого виокремлюють такі її компоненти:

- соціальний (особистісний);
- емоційно-вольовий;
- інтелектуальний;
- мотиваційний.

Соціальний компонент.

Дитина має розуміти, що в школу вона йде не лише гратися з друзями, а й одержувати нові знання та вміння. Проте навчатися вона

буде не сама. У класі здебільшого навчаються близько тридцяти учнів, тож дитина має вміти спілкуватися та працювати в групі.

Тож у дитини до початку навчання у школі бажано сформувані:

- адекватну самооцінку;
- потребу в спілкуванні з іншими;
- уміння приймати інтереси групи дітей;
- уміння налагоджувати взаємини з однолітками та дорослими.

Варто виховувати в дитини не лише лідерські якості та навички, а й уміння за потреби поступатися. Дитина має бути терплячою до інших.

Соціальний (особистісний) компонент готовності передбачає кілька показників:

Самооцінка дитини шестирічного віку. До початку навчання в школі у дитини має бути сформована адекватна самооцінка. Самооцінка визначає характер ставлення до різних видів діяльності, впливає на взаємини однолітками, вчителем, стимулює або затримує просування школяра в навчальній діяльності.

Наприкінці дошкільного віку дитина прагне узгодженості свого ставлення і оцінки оточення з оцінками і ставленням дорослого. Цією особливістю шестирічки треба вміло користуватись дорослим у формуванні самооцінки дитини. Адже самооцінка значною мірою визначає рівень активності особистості. Діти з високою самооцінкою почуваються в класі більш упевнено, сміливо, активно виявляють свої інтереси, ставлять перед собою вищу мету, ніж ті, хто за рівних умов занижує самооцінку.

Рівень домагань. На підставі самооцінки складається і рівень домагань, який, на погляд дитини, їй під силу. Популярність дитини у групі, її загальна самооцінка залежить насамперед від успіху, який вона намагається здобути в сумісній дитячій діяльності. Таким чином, якщо забезпечити успіх діяльності малоактивним шестирічкам, які не користуються значною популярністю серед дітей, то це може привести до зміни їхньої позиції і стати ефективним засобом нормалізації відносин з однолітками, підвищити самооцінку дітей, їхню впевненість у собі.

Навички спілкування:

- Сформованість у дитини ставлення до вчителя як до дорослого, який володіє особливими соціальними функціями;
- Розвиток необхідних форм спілкування з однолітками (уміння встановлювати рівноправні стосунки тощо).

Навички спілкування дитини з дорослим дуже важливі, але цього недостатньо для формування комунікабельності. Вони повинні доповнюватись розвитком уміння спілкуватись, взаємодіяти з ровесниками.

Спілкування з однолітками сприяє успішній адаптації в дитячому колективі, допомагає налагоджувати стосунки, зважаючи на думку оточення, без прагнення зайняти кращі ролі з використанням залякування, погроз, конфліктів. Сформованість уявлень дитини щодо певної статі і володіння відповідними формами поведінки.

Отже, готовність дитини до школи, її майбутній успіх тісно пов'язані з тим, як вона ставиться до школи, наскільки контактує з однолітками і дорослими, як поводить себе в конфліктних ситуаціях.

Емоційний компонент готовності виявляється в тому, що дитина іде до школи із задоволенням, радістю, довірою. Ці переживання роблять її відкритою для контактів з учителем, новими товаришами, підтримують впевненість у собі, прагнення знайти своє місце серед однолітків. Важливим моментом емоційної готовності є переживання, пов'язані з самою навчальною діяльністю та її першими результатами.

Психологічна готовність дитини до школи передбачає розвиток її емоційно-вольової сфери, показники якої свідчать про сформованість відповідного компонента психологічної готовності до навчання в школі. Йдеться зокрема про такі показники, як:

- упевненість у собі;
- переважання позитивного настрою;
- прагнення стримувати негативні емоції;
- уміння керувати своєю поведінкою;
- розвиток емоційної стійкості;

- довільність пізнавальних процесів, зокрема сприймання, мислення, пам'яті, а також уваги;

- довільність поведінки – здатність робити не лише те, що цікаво, а й те, що потрібно, доводити розпочату справу до кінця.

Бажано вчити дитину виражати свої думки, емоції та бажання, «читати» емоції та настрої інших, прагнути враховувати це під час взаємодії.

Про сформованість інтелектуального компонента психологічної готовності дитини до школи свідчить:

- розвинуте сприймання;
- стійка пізнавальна увага;
- розвинуті мислення та мисленнєві операції – проявляється у здатності виокремлювати та розуміти важливі ознаки та зв'язки між предметами;

- здатність відтворювати зразок;
- оволодіння усним мовленням;
- розвиток дрібної моторики, зорової координації;
- розвиток здатності до навчання.

Важливо не перевантажувати дитину інформацією, яку вона через свої вікові особливості ще не може повністю сприйняти. Бажано подавати знання дозовано. Інформація має відповідати віковим інтересам дитини. Одне з основних завдань формування інтелектуального компоненту психологічної готовності дитини до навчання в школі – навчити її слухати та переказувати почуте, відповідати на запитання відповідно до теми. Дорослий, навчаючи дитину, має бути для неї мудрим учителем, наставником, другом.

Інтелектуальний компонент готовності дитини до школи передбачає:

- 1) Обізнаність, яка характеризується обсягом знань про навколишній світ: живу й неживу природу, деякі соціальні явища тощо;

- 2) Рівень розвитку пізнавальної сфери, що визначається диференційованістю (перцептивною зрілістю), довільною концентрацією уваги, аналітичним мисленням (здатністю розуміти

суттєві ознаки і зв'язки між явищами), раціональним підходом до дійсності (відносним послабленням значення уяви), логічним запам'ятовуванням.

Проводячи корекційну роботу з інтелектуально непідготовленими дітьми, необхідно використати ігри, які розширюють світогляд дитини, тренують увагу, пам'ять, фонематичний слух, моторику та логічні ігри. Вольовий компонент виявляється в умінні керувати своєю поведінкою, у певному рівні розвитку довільності пізнавальних процесів. Навчання в школі потребує довільного сприймання, тобто вміння не тільки слухати, а й чути вчителя, товаришів, довільного запам'ятовування й відтворення, вміння довільно виконувати дії, робити не тільки те, що цікаво, а й те, що потрібно, доводити розпочату справу до кінця.

У проведенні психокорекційної роботи необхідно вчити дитину формувати мету, засоби її досягнення, бачити кінцевий результат своїх дій, вчинків, брати на себе відповідальність. Можна використовувати також комплекс занять із психогімнастики.

Мотиваційний компонент психологічної готовності дитини до школи відображає її бажання чи небажання вчитися. Цей компонент є визначальним у структурі психологічної готовності дитини до навчання в школі, бо від нього залежить входження дитини в нову для неї діяльність, яка відрізняється від ігрової обов'язковістю, інтелектуальним навантаженням, необхідністю долати труднощі тощо.

Виокремлюють такі мотиви навчання:

- внутрішні (пізнавальні) – характеризуються потребою в інтелектуальній активності, пізнавальним інтересом;
- зовнішні (соціальні) – виявляються в бажанні дитини займатися суспільно значущою діяльністю, в авторитетному ставленні до вчителя.

Мотиви навчання формують внутрішню позицію школяра, яка є одним з основних показників психологічної готовності дитини до навчання.

Про наявність внутрішньої позиції учня можна говорити, якщо дитина:

1) Ставиться до вступу до школи та до перебування в ній позитивно, навіть в умовах необов'язкового відвідування школи прагне занять специфічно шкільного змісту;

2) Виявляє особливий інтерес до нового, власне шкільного змісту занять, віддає перевагу урокам грамоти та лічби, а не заняттям дошкільного типу (малювання, співи, фізкультура тощо), має належне уявлення про підготовку до школи;

3) Відмовляється від характерної для дошкільного дитинства організації діяльності та поведінки (віддає перевагу колективним класним заняттям, а не індивідуальному навчанню вдома; позитивно ставиться до загальноприйнятих норм поведінки (дисципліни);

4) Віддає перевагу традиційному для навчальних закладів способу виявлення рівня її досягнень (оцінка) перед іншими видами заохочення, характерними для безпосередньо-особистісних відносин (солодощі, подарунки);

5) Визнає авторитет учителя.

При вивченні мотиваційної готовності до навчання необхідно насамперед діагностувати внутрішні мотиви (наприклад, шляхом бесіди). Педагогічна робота в перші тижні навчання дітей у школі має бути спрямована на формування внутрішніх мотивів навчання.

Завдання батьків

Не кожна дитина може успішно навчатися в школі. Шлях розвитку кожної дитини індивідуальний. Насамперед батькам важливо усвідомити, що не потрібно заздалегідь виконувати програму першого класу.

Під час підготовки дитини до школи бажано забезпечити умови для її загального розвитку, зокрема:

- дбати про фізичне здоров'я дитини;
- збагачувати життєвий досвід дитини;
- закріплювати побутові навички та розширювати межі самообслуговування і самостійності дитини;
- розвивати мовлення дитини;
- навчати дитину спостерігати, думати, осмислювати побачене та почуте;

- учити дитину висловлювати свою думку та поважати думку інших;
- поступово формувати зацікавленість до навчання і позитивне ставлення до школи.

Варто пам'ятати, що дитина не народжується школярем, готовність до школи – це комплекс здібностей, які піддаються корекції. Процес формування цих здібностей потребує дбайливого ставлення дорослих до дитини, і насамперед батьків. А виховувати дитину – це мистецтво, адже процес виховання – це безперервна робота серця, розуму та волі батьків.

1.2. Особливості психічних і пізнавальних процесів старших дошкільників

Початок навчання у школі – визначний момент у житті дитини. Він кардинально змінює весь спосіб її буття. Властиве дошкільно безпечне й безтурботне середовище змінюється світом, наповненим безліччю вимог, обов'язків і обмежень: жорсткий режим відвідування школи; систематична праця, укладена в більші часові рамки; нові норми і правила поведінки; виконання вказівок учителя.

Свій новий статус «Я – школяр» дитина не завжди сповна усвідомлює, але обов'язково відчуває і переживає його: пишається тим, що стала дорослою; з'являється бажання бути успішною у навчанні. Для першокласника це означає те саме, що бути хорошим і улюбленим. Дитина переконана в тому, що у неї має все виходити, тому сильно переживає свої невдачі, не завжди розуміє їх причини.

Початок навчання є для кожної дитини сильним стресом – водночас із тим, що її переповнюють почуття радості, захвату або здивування, відчуває тривогу, розгубленість, напругу. У зв'язку з цим у першокласників в перші тижні відвідування школи знижується опірність організму, можуть порушуватися сон, апетит, підвищуватися температура, загострюватися хронічні захворювання. Діти можуть без причини вередувати, дратуватися, плакати. Вони легко відволікаються, не здатні до тривалого зосередження, володіють низькою працездатністю і швидко стомлюються, збудливі, емоційні, вразливі. У зв'язку з таким станом традиційно для нашої

школи на перші тижні припадає адаптаційний період, під час якого менша кількість уроків, незначне навчальне навантаження, режим дня схожий на той, до якого діти звикли до школи [1, 2].

Водночас із початком шкільного навчання відбувається вирішальна зміна соціальної ситуації розвитку дитини. Її відносини із дійсністю перебудовуються: система відносин «дитина – дорослий» диференціюється на дві частини: «дитина – батьки» та «дитина – учитель». При цьому остання визначає відносини між дитиною і батьками, дитиною й іншими дітьми. Маленький школяр стає суб'єктом соціальних стосунків і наділяється суспільно значущими обов'язками, за виконання яких отримує громадську оцінку. У першому класі для дитини вчитель стає найбільш значущою персоною. Його похвала або осуд часто важливіші, ніж оцінка батьків.

В основі навчання молодших школярів перебуває взаємодія дітей і дорослих – гра, спільна праця, пізнання, спілкування. Поступово дитина стає активним учасником цього процесу. Вона спільно з учителем визначає мету, відкриває нові знання, засвоює навчальні дії, експериментує, несе відповідальність за свою роботу. Тож, важливо відразу уникнути авторитарного впливу на особистість дитини, встановити й підтримати добрі стосунки, довіру у спільній діяльності.

Нова ситуація розвитку обумовлює необхідність організації особливого середовища й віковідповідної діяльності, в якій дитина могла б себе реалізувати. Визначальним для вибору форм і способів реалізації навчання є дані вікової психології про те, що початок навчання у школі збігається з початком другої фізіологічної кризи – «кризи семи років». Великі зміни у сфері соціальних відносин і діяльності дитини відбуваються на фоні перебудови всіх систем і функцій організму, що вимагає більшого напруження та мобілізації його резервів.

У цей період життя змінюється психологічний портрет дитини, перетворюються його особистість, пізнавальні і розумові можливості, сфера емоцій і переживань, коло інтересів.

У дітей шестирічного віку *процес сприймання* готовий до переходу на якісно інший рівень – виникає можливість формування

складних еталонів, які ґрунтуються на взаємно підпорядкованих ознаках. Це полегшує впізнавання і категоризацію на основі не лише сенсорних, а й сутнісних характеристик об'єктів. Одним із прикладів таких змін є здатність першокласників класифікувати об'єкти за різними ознаками. Тому вивчення інтегрованого курсу або предметів у 1 класі варто розпочинати темами, що передбачають аналіз об'єктів за різними ознаками, далі – їх узагальнення й класифікацію за визначеними ознаками. Водночас зауважимо, що зазвичай першокласники можуть виділити з нескінченної кількості властивостей лише 2-3. У міру розвитку дітей, розширення їхнього світогляду така здатність вдосконалюється, проте, необхідно також і спеціально вчити школярів бачити в предметах та явищах різні сторони. Для цього можна застосовувати прийом порівняння одного предмета чи явища з іншим.

У цей період навчання слід зважати на один із виявів труднощів зорового сприймання – феномен дзеркальних рухів. Він проявляється у помилках графічної діяльності: реверсії форми, порушення порядку елементів і напрямів написання. Це пояснюється тим, що механізми організації зорово-просторової діяльності, дрібної моторки і зорово-моторної пам'яті ще недостатньо зрілі, хоча діти добре копіюють, штрихи в них стають більш чіткими і завершеними. Тому до таких проявів потрібно ставитися з розумінням, не форсувати навчання й запобігати панічним реакціям з боку дітей, а особливо – їхніх батьків.

Так само прийнятною є діяльність, пов'язана з просторовою орієнтацією. Навчальний зміст доцільно збагачувати завданнями на визначення місця розташування об'єктів, орієнтування на площині тощо (вправи на штрихування, відтворення пропорцій, зорові і графічні диктанти, встановлення закономірностей, продовження послідовностей та ін.) [3].

Молодший шкільний вік є періодом розвитку пізнавальних процесів: вони стають усвідомленими і довільними. Дитина поступово вчиться управляти увагою, пам'яттю, мисленням. Увага першокласників на цьому етапі ще слабо організована, вона має невеликий об'єм, погано розподіляється, нестійка. Тому для концентрації дітям потрібна зовнішня допомога (часта зміна завдань, цікаві ілюстрації, звукові сигнали, ігрові ситуації тощо). Відволікання

у дітей на уроках досить високе, натомість контролювати свої дії (наприклад, перевірити наявність помилок в написаному) дитина ще вміє погано.

Увага багато в чому визначається темпераментом кожної дитини, стилем сприймання. Так,

- діти аудіального типу краще сприймають інформацію на слух;
- візуального типу – на зображеннях;
- кінестетичного – легше засвоюють матеріал у практичній діяльності [4, 5, 6].

Проте, у першокласників добре розвинена мимовільна *пам'ять*, яка фіксує яскраві, емоційно насичені для дитини відомості і події її життя, отже у навчанні доцільно використовувати цікаві й захоплюючі матеріали, яскраві візуальні опори, динамічні включення, емоційно збагачені ситуації тощо.

Пам'ять характеризується високою мірою механічного запам'ятовування на основі численних повторень. Однак її самоконтроль ще не сформований – добре, швидко й на тривалий час засвоюється те, що справило сильне враження. Ї

Натомість *уява* дітей у цьому віці досить розвинута, вона має не лише відтворювальний, а й творчий характер.

Від початку навчання центральне місце у психічному розвитку дитини займає *мислення*.

У цей період відбувається перехід від наочно-образного до словесно-логічного, понятійного мислення. У першокласників такий процес переважно характеризується конкретністю й спирається на наочні образи й уявлення.

Це означає, що для здійснення розумових операцій порівняння, аналізу, узагальнення, логічного висновку дітям необхідно спиратися на наочну основу. Саме тому на уроках у першому класі систематично використовують дидактичний роздавальний матеріал [7].

Побіжно зауважимо, що описана вище діяльність повинна відбуватися паралельно з розвитком дрібної моторики. Однак у дітей дрібні м'язи кисті руки та пальців поки недостатньо сформовані, не завершене окостеніння кісток зап'ястя і фаланг пальців, у них ще недосконала нервово-м'язова регуляція.

Тому на уроках доцільно виконувати велику кількість практичних вправ з роздатковим матеріалом – картинками, геометричними фігурами різного розміру і кольору, паличками, намистинками, гудзиками, горіхами, шишками тощо. Не варто зловживати надмірною кількістю одноманітних і частих графічних вправ, аби запобігти втомлюваності, роздратуванню, втраті інтересу.

Існують емпіричні дані, що виконання одного виду роботи має тривати стільки хвилин, скільки років життя дитини [8].

Між тим, до 6-7 років сфера пізнання дитини розширюється на більш абстрактні характеристики середовища. Відбувається перехід сприймання на якісно інший рівень організації, що зумовлює розвиток здатності розуміти деякі абстрактні властивості об'єктів навколишнього світу. Тому зміст навчання поступово розширюється колом абстрактних понять. Для розвитку мислення постійно потрібна «пожива». Реальним живленням для мозку є інформація ідеального (абстрактного) характеру.

У змісті навчання вона представлена знаннями, що подаються через поняття, уявлення, закони, залежності, закономірності тощо. Однак, розуміння цих елементів змісту досягається лише за умови конкретного підтвердження прикладами. Вони мають бути близькими до реального життя дитини, оскільки її мислення тісно пов'язане з особистим досвідом, і тому в предметах вона виділяє ті сторони, які свідчать про їх застосування, про дії з ними.

У цьому зв'язку в перші місяці навчання особливо важливо спиратися на дошкільні надбання дітей, тому початкові теми інтегрованого курсу варто пов'язати з узагальненням і систематизацією уявлень дитини про зрозумілі й доступні поняття, сформовані у передшкільний період [9].

1.3. Етапи та умови розвитку пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку

Для повноцінного засвоєння молодшими школярами розумових дій і понять доцільно дотримуватись такої послідовності:

1) виконання опредмеченої дії. Цей етап заснований на отриманні реального досвіду. Діти маніпулюють групою фізичних об'єктів, виділяють в них ті аспекти, які свідчать про їх застосування, виконують дії з ними. Для виконання опредмечених дій використовують або реальні предмети, або їх моделі (палички, смужки, намистини, кубики тощо).

2) виконання дії у частково матеріалізованій формі. Тобто працюють з об'єктами, зображеними на ілюстраціях посібників або на екрані. Ті самі дії, що розглядалися на попередньому етапі, тепер подаються у вигляді зображень. Такі дії супроводжуються детальним коментуванням уголос кожного кроку, тобто зі словесним роз'ясненням усіх здійснюваних операцій. До наступного етапу переходять лише після ретельного закріплення матеріалу.

3) виконання дії в абстрактному вигляді за допомогою системи символів, знаків. На цьому етапі коментування дії поступово переходить у внутрішній план – спочатку вона промовляється пошепки, а потім – про себе в розгорненому, й, нарешті, – скороченому вигляді.

За такою ж послідовністю формують в учнів уміння. Це тривалий процес, його не можна проводити ущільнено за короткий час.

З цією метою використовують численні вправи різного рівня засвоєння – від репродуктивного наслідування, виконання за зразком – до перенесення розумової або практичної дії у змінені умови (завдання із зайвими даними, творчі завдання, завдання з логічним навантаженням тощо) [10, 11, 12].

Рушійною силою навчання у молодших школярів постають пізнавальні інтереси. Хоча у шестирічних першокласників переважають ігрові інтереси, їм також притаманна цікавість до шкільного життя як відображення бажання бути дорослішими.

Таку властивість можна пояснити потребою у нових враженнях і природною допитливістю, її відносить до числа сприятливих передумов формування в молодших школярів позитивних мотивів навчання.

Інтерес до навчання у дітей цього віку вкрай нестійкий, більшість із них не виявляє вольових зусиль до подолання навчальних труднощів, натомість тривалий час цікавляться зовнішнім боком шкільного життя.

Проте, позитивного ставлення до школи, до статусу школяра недостатньо для забезпечення стійкого мотиву навчання, якщо дитину не цікавить сам процес пізнання.

Емоційно-вольова сфера першокласників також має певні особливості. У цьому віці відбувається формування нового типу поведінки, який визначається суб'єктивними уявленнями дітей про поведження.

- Вони вже можуть диференціювати свої бажання і обов'язки, усвідомлювати себе частиною колективу.

- У них помітно зростає здатність оцінювати власну діяльність і вчинки.

- Учні можуть узгоджувати свої дії з діями інших, проте не завжди нехтують своїми інтересами заради спільних, групових інтересів.

- У дітей означеного віку недостатньо обмірковані імпульсивні дії і вчинки співіснують з окремими формами довільної поведінки.

Таким чином, у шестирічних першокласників переважають побіжні інтереси, спрямовані на привабливі предмети, факти та явища (рефлекс «Що таке?») або на окремі захоплюючі, емоційно забарвлені види діяльності (малювання, ліплення, аплікація, драматизація, танці тощо). Ці інтереси часто викликані випадковими обставинами чи природною цікавістю.

Водночас, учні цієї вікової групи переважно готові до оволодіння цілеспрямованим процесом пізнавальної діяльності, збагачення досвіду новими видами діяльності.

Організуючи будь-яку діяльність, передусім вона має викликати в учнів певну зацікавленість.

Цікавість є початковою стадією пізнавальної спрямованості дитини. На цьому етапі вона безпосередньо пов'язана не із змістом діяльності, а з емоційною реакцією на новизну ситуації, подразників, з якими стикається учень у процесі активної взаємодії з предметами і явищами навколишньої дійсності. Цікавість не виходить за межі відображуваного; це простий прояв дослідницького рефлексу. Під час первинного ознайомлення з певним видом діяльності цікавість можуть збудити приклад учителя, манера його поведінки, його ентузіазм та зацікавленість у справі, наочні посібники, досвід діяльності інших учнів тощо.

На основі цікавості виникає **допитливість** – прагнення дитини проникнути за межі побаченого. Для допитливості є характерним прагнення до пізнання глибших зв'язків і відношень; вона виявляється у формі загального інтересу до всього, з чим доводиться стикатися дитині.

Це, у свою чергу, призводить до того, що від елементарного безпосереднього інтересу до нових фактів і цікавих явищ він переростає в інтерес до пізнання істотних властивостей предметів і явищ, до встановлення причиново-наслідкових зв'язків, закономірностей.

Таким чином формуються зовнішні мотиви, які у подальшому породжують диференційовані пізнавальні інтереси. Вони характеризуються прагненням розв'язати можливі проблемні питання на практиці, потребою творчого застосування знань, їх поповнення.

Пізнавальна потреба закладена в дитині самою природою. Але її можна розвинути або загальмувати вихованням. Дошкільний вік є сензитивним періодом для розвитку пізнавальної потреби. Тому так важливо в цей час активно підтримувати будь-які прояви природного потягу дітей до пізнання.

Наявність пізнавальної потреби є головною умовою того, щоб у дитини не виникло неприязне ставлення до навчання, яке створює багато важких проблем для батьків, учнів і вчителів. Від того, як у дошкільному віці розвивалася пізнавальна потреба, чи знаходила вона достатні умови для задоволення, значною мірою залежить пізнавальна чи розумова готовність до навчання в школі.

Для ефективності розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів необхідні відповідні умови, зокрема такі:

1. Урізноманітнення чуттєвого досвіду.
2. Усвідомлення учнем особистої та суспільної цінності знань і вмінь, які набуваються.
3. Переживання успіху у роботі, наявність позитивної емоційної атмосфери.
4. Помірна складність і посильність завдань.
5. Опора на попередній досвід учня.
6. Активний, продуктивний і творчий характер діяльності.
7. Сформованість в учнів провідних прийомів навчальної діяльності.

Важливим новоутвореннями в молодшому шкільному віці є якісно новий рівень розвитку **довільної регуляції поведінки**; рефлексія, аналіз, внутрішній план дій; розвиток нового пізнавального ставлення до дійсності; орієнтація на групу однолітків.

Отже, цей вік є сприятливим для формування мотивів учіння, розвитку стійких пізнавальних потреб; розвитку продуктивних прийомів і навичок навчальної діяльності; розкриття індивідуальних особливостей і здібностей; розвитку навичок самоконтролю, самоорганізації та саморегуляції; становлення адекватної самооцінки; розвитку критичності в ставленні до себе та оточуючих; засвоєння соціальних норм, розвитку навичок спілкування з однолітками, встановлення тісних дружніх контактів.

1.4. Особливості розвитку дитини під час організації навчання

Окремо варто зупинитися на деяких особливостях розвитку сучасних дітей 6-7-ми років, які варто враховувати під час організації навчання першокласників. Вони заповучені з професійних джерел нейропсихологів і нейропедагогів, де сформовано психологічний портрет сучасної дитини.

Останніми роками все більше дітей не мають бажання йти до школи. причини такого стану різні, зокрема:

1. діти об'єктивно набагато більше знають про школу й часто з телебачення або з розмов між дорослими в негативному контексті;

2. вони не сприймають вступ до школи як щось особливе, етапне. Раніше вважалося, що дитина-першокласник вже вміє себе організувати, відчуває змістовний інтерес до школи. У термінах психології, це певне «ядро особистості», яке зумовлює інші властивості, інтелектуальні та емоційні. Зараз ми не знаходимо такого ядра у дітей на порозі їхнього шкільного життя;

3. для сучасних першокласників школа – це вже не те безумовно привабливе місце, яким вона була 30 років тому й закріплена в стереотипах старших поколінь.

Доведено, що сучасні діти значно відрізняються від своїх однолітків 30 років тому. Передусім, батьки стали менше спілкуватися з дітьми. За об'єктивними даними, до 70% дітей пережили родовий стрес при патології вагітності та пологів, що впливає на розвиток дітей у цілому. Зрозуміло, що стан психологічного і психічного розвитку впливає на розумові процеси, які в основі навчальної діяльності.

Як відомо, першим компонентом будь-якої діяльності є мотиви. Що відбувається нині з мотиваційною сферою молодших школярів? Раніше основним питанням дітей 5-6 років було «Чому?» (так званий вік «чомучок»). У сучасних же дітей – «Навіщо?». Тобто діти зосереджуються не на причинно-наслідковій залежності між об'єктами і явищами, а їх цікавить сенс своїх вчинків і дій.

Отже, із сучасними дітьми треба домовлятися, повсякчас мотивувати на виконання певної роботи. Тепер не лише кожен урок

слід розпочинати так званим «мотиваційним моментом», а кожен його етап чи навіть завдання. Зважаючи, що слова дорослого не завжди відразу сприймаються учнями, доцільно повсякчас ілюструвати сказане, наприклад, готовими роботами, власним прикладом, практично (компетентнісно, життєво) зорієнтованими завданнями, обов'язковою умовою яких є близький дитині життєвий контекст.

Наступна проблема – заняття дітей у вільний час вдома. Переважну кількість часу діти проводять з різноманітними гаджетами, за переглядом телепередач або за грою на комп'ютері.

Як наслідок, під впливом хаотичного потоку інформації, що тисне на свідомість дитини, їй важко зосередитись, складно збагнути, що важливе. Такий стан психологи називають «ситуацією розірваних зв'язків». Отже, дітям необхідне постійне зовнішнє стимулювання, яке вони звикли одержувати з екрану, тому їм складно сприймати усне мовлення вчителя чи інших учнів, у результаті – складнощі з розумінням текстів (написаних чи почутих).

Як учителю привертати увагу до своїх слів?

Часто спрацьовує момент неочікуваності, коли вчитель виконує екзальтовану роль або робить якусь неочікувану справу. Проте, не варто цим зловживати – учитель і учні мають бути друзями, але вони не ровесники.

Можна порадити скористатися додатковими сигналами, умовними позначеннями. Наприклад, як домовитись, коли всі повинні затихнути й звернути увагу на вчителя. Учитель підіймає руку й так само роблять всі учні, які помітять цей рух: відбувається швидка ланцюжкова реакція; дітям, які встигли раніше за інших помітити сигнал, це видається грою; так поступово шум стихає, решта учнів помічають зміну й приєднуються до загалу.

Так само використовують сигнальні картки, коли учні, наприклад, хочуть сповістити вчителя про розуміння завдання або складнощі в його виконанні (краще їх виготовити самостійно – на кольоровому цупкому папері кожному обвести свою долоню, вирізати й прикріпити до неї цупку довгу смужку).

Чому учням складно переносити увагу з одного предмета діяльності на інший?

При постійному безконтрольному перегляді комп'ютерних ігор, програм, телевізора, де відбувається швидка зміна кадрів, у дитини активізуються тільки високочастотні компоненти. Проте, основним фактором організації будь-якої психомоторної діяльності – мовної, графічної та ін., є низькочастотні ритми довільних фізичних зусиль. Отже, не варто зловживати на уроках використанням персональної комп'ютерної техніки. Як не дивно, але і в сучасних умовах ілюстрації мають більший позитивний вплив.

Також обережно треба використовувати нині популярну геймофікацію – технологію застосування ігрових механік у неігрових процесах. Її пропагандисти стверджують, що при правильному застосуванні цей підхід дозволяє в рази збільшити ефективність вирішення завдань.

Однак, усім відомо про схильність дітей до ігроманії. Дедалі частіше чути нарікання батьків, що крім комп'ютера дітей нічого не цікавить. У зв'язку з цим на сполох б'ють не тільки психологи, які прирівнюють шкоду від ігроманії до алкоголізму та наркоманії, а й нейрофізіологи, які помічають у дітей виражену деградацію розумових процесів, зниження інтелектуальної лабільності, навіть ураження сірої речовини.

Це має нас застерегти не лише від цілісного застосування названої технології, а й від інтенсивного використання її елементів.

За спостереженнями психофізіологів, після комп'ютерної гри (в тому числі комп'ютерного тренажера) дитина може повернутися до нормального стану, в якому здатна сприймати навчальну інформацію, лише через 10-15 хвилин.

Швидка зміна кадрів розгальмовує дитину, не дозволяє їй зосередитись.

Тому урок бажано будувати таким чином, щоб більша частина часу приділялася розгляду однієї теми, при чому завдання мають вибудовуватись у систему, де поступово змінюється рівень завдання – від розпізнавання й репродуктивного відтворення, через групу завдань на розуміння, до завдань на застосування. Решта – відходить на периферію – повторення, пропедевтика вивчення нового.

З іншого боку, всім відомо, що основною сучасних рисою дітей є кліповість мислення, отже вони погано сприймають одну картинку, з якою треба працювати тривалий час.

Можна запропонувати, наприклад, серію малюнків, побудовану за принципом коміксів, а ще краще – частіше змінювати види активності на уроці.

Наприклад, під час вивчення теми в 1 класі «Форма предметів. Геометричні фігури» спочатку організуємо роботу з роздавальним дидактичним матеріалом: діти виконують практичні вправи – із набору запропонованих фігур вибирають, наприклад, трикутники; потім – сині трикутники; далі – сині круги (завдання рівня розпізнавання). Після цього працюємо з навчальним посібником, у завданні якого треба зіставити форми зображених предметів із геометричними фігурами (завдання рівня розуміння). Далі – об'єднуємо учнів у групи й пропонуємо розташуватися так, щоб утворився чотирикутник, трикутник, овал тощо (завдання рівня розуміння). Знову працюємо в навчальному посібнику й виконуємо графічну вправу – треба намалювати стільки паличок, скільки круглих предметів на малюнку (завдання рівня застосування) тощо. Зауважимо, що на уроці не можуть переважати репродуктивні завдання. Вони щонайменше учням нецікаві. Набагато продуктивнішими є пошукові завдання, які залучають до творчого мислення навіть першокласників («поміркуй, чому...», «здогадайся, який секрет...» та ін.).

У сучасних дітей, на відміну від їхніх однолітків кінця ХХ століття, у яких переважав наслідувальний рефлекс, спостерігається рефлекс свободи – вони самі вибудовують систему поведінки, що спостерігається у наймолодшому віці.

Як надати свободу учням, проте не зашкодити навчанню, не внести в нього дезорганізацію?

Передусім шляхом пропонування завдань однієї змістової сутності, але у різних форматах. Наприклад, під час вивчення в 1 класі просторових відношень, можна запропонувати учня кілька варіантів завдань однієї суті (вказати, які об'єкти розташовані ліворуч, а які – праворуч), але по-різному ілюстрованих. Кожен учень має обрати завдання, яке захоче. Або під час закріплення табличних

випадків додавання і віднімання чисел у межах 10 ми можемо пропонувати учням традиційні завдання («Знайди значення виразів»), а також незвичної форми: зафарбувати частини картинки з написаними виразами, що мають певне значення; утворити пари між виразами й числами, які є їх значеннями (тестова форма); скласти завдання для однокласників. Оригінальним буде завдання такого плану: на пластикових ложках маркером написати по одному виразу на кожній і запропонувати зібрати в стаканчик ложки, де результат – певне число.

Таким чином, учні в момент самостійного вибору завдань відчують свою значущість, що в цілому, позитивно вплине на їхнє самоствердження.

Отже, урахування особливостей розвитку сучасних дітей у навчальному процесі дозволить вибудувати систему відносин на основі довіри і розуміння. Це важливо з огляду на те, що система відносин домінує над потребою традиційного надбання знань [14, 15, 16].

РОЗДІЛ 2. НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Огляд концепції нової української школи

З першого вересня 2017 року 100 пілотних шкіл в Україні розпочинають працювати за проектом нового Державного стандарту початкової загальної освіти, що забезпечує реалізацію Концепції Нової української школи.

Новий Державний стандарт початкової освіти затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. Він вступив в дію для учнів 1-х класів з 01 вересня 2018 року. З 2018/2019 навчального року по-новому вчитимуться всі першокласники України.

Новий Стандарт початкової освіти передбачає, що вчителі працюватимуть за іншими підходами, тому МОН спільно з громадською спілкою «Освіторія», міжнародним фондом «Відродження» та студією онлайн-освіти EdEra вже у 2017-2018 р.р. розпочав навчання вчителів, які вчитимуть перші класи; тривала підготовка тренерів з усіх областей України, які навчатимуть учителів, а також були створені онлайн-курси для підсилення очного навчання.

Держстандарт визначає:

- вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти;
- загальний обсяг навчального навантаження у базовому навчальному плані початкової освіти (розроблено базовий навчальний план початкової освіти для закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання; з навчанням мовою відповідного корінного народу або національної меншини; для спеціальних закладів /класів/ загальної середньої освіти з українською мовою навчання дітей з особливими освітніми потребами; для спеціальних закладів /класів/ загальної середньої освіти з навчанням мовою відповідного корінного народу або національної меншини – 4 варіанти);
- форму державної атестації (проводиться у формі контрольних робіт з метою проведення моніторингу якості освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти та/або якості освіти).

Початкова освіта має два цикли: 1-2 та 3-4 класи.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, в основу якого покладено ключові компетентності (11):

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентність у галузі природничих наук, техніки і технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти визначено за такими освітніми галузями (9):

- мовно-літературна (українська мова та література, мови та літератури відповідних корінних народів і національних меншин, іншомовна освіта);
- математична;
- природнича;
- технологічна;
- інформатична;
- соціальна і здоров'язбережувальна;
- громадянська та історична;
- мистецька;
- фізкультурна.

Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки. Головна мета – створити школу, у якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й вміння застосовувати їх у житті.

НУШ – це школа, до якої приємно ходити учням. Тут прислухаються до їхньої думки, вчать критично мислити, не бояться висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами. Водночас батькам теж подобається відвідувати цю школу, адже тут панують співпраця та взаєморозуміння.

Реформа НУШ розрахована на роки, адже неможливо швидко змінити освітню традицію, що плекалася в Україні протягом десятків років. Проте зміни вже розпочались, і Міністерство освіти і науки робить усе, аби вони були невідворотними. Зокрема, у вересні 2017 року було ухвалено новий закон «Про освіту», який регулює основні засади нової освітньої системи.

Виклики часу зумовили розроблення Концептуальних засад реформування середньої освіти – документа, який проголошує збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу, розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечують психологічний комфорт і сприяють вияву творчості дітей.

У Концепції наголошено на суб'єктності учіння, необхідності оволодіння учнями способами навчальної діяльності, досвіді взаємодії з іншими людьми.

Основні проблеми, які стали поштовхом для прийняття реформаторських рішень:

По-перше, існують значні відмінності між школами, які територіально, соціально і демографічно працюють у різних умовах, що утруднює реальний доступ учнів до здобуття якісної освіти.

По-друге, все ще недостатньо розвиненою є мережа дошкільних закладів – це унеможливило обов'язкову передшкільну підготовку дітей старшого дошкільного віку. Такий стан, як засвідчує статистика, зберігатиметься у найближчі роки, тому постає потреба пошуку й інших шляхів підготовки дітей до школи.

По-третє, значно збільшилась кількість дітей, які потребують особливого і тривалого психолого-педагогічного супроводу, логопедичної, соціальної і медичної допомоги, – до цього виклику наша школа підготовлена лише частково [1, с.11].

Центральне місце в системі освіти належить середній школі. На відміну від університету, в школі ще можна вирівняти дисбаланс у

розвитку дітей. Світогляд закладається саме в сім'ї та школі. У школі формується особистість, її громадянська позиція та моральні якості. Тут вирішується, чи людина захоче і чи зможе навчатися впродовж життя [2, с. 5].

Водночас, Концепцією визначено складники, якими з боку держави та місцевої громади як повноправного учасника освіти має забезпечуватися успішна організація навчально-виховного процесу, а саме:

- Умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно.

- Децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію.

- Нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя[3, с. 11].

Пріоритетного значення в розбудові нової школи набуває завдання формувати в учнів систему загальнолюдських цінностей – морально-етичних (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей) та соціально-політичних (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність). У центрі освіти має перебувати виховання в учнів відповідальності за себе, за добробут нашої країни [3, с. 19].

У Концепції представлено коментар щодо особливостей організації освітнього процесу в школі I ступеню згідно з новою структурою. Так, в початковій школі виділено два цикли навчання: перший – адаптаційно-ігровий (1 - 2 класи); другий – основний (3 - 4 класи) [3, с. 19].

Метою першого циклу навчання, відповідно до його назви, буде природне входження дитини в шкільне життя, послідовна адаптація до нового середовища. До особливостей цього циклу віднесено такі:

- навчальні завдання і час на їхнє виконання будуть визначатися відповідно до (із урахуванням) індивідуальних особливостей школярів;

- навчання буде організовано через діяльність, ігровими методами як у класі, так і поза його межами;

- буде запроваджено описове формувальне оцінювання, традиційних оцінок не буде; найважливіше завдання вчителя – підтримувати в кожному учневі впевненість і мотивацію до пізнання [3, с. 20].

Метою другого циклу є здійснення навчального процесу з концентрацією педагогічної уваги на формуванні в учнів відповідальності і самостійності; підготовка до успішного навчання в основній школі. Його суттєвими ознаками є:

- запроваджується предметне навчання;
- частина предметів передбачатиме оцінювання.

Окрему увагу вчителів має привернути розділ Концепції, присвячений опису змін в організації сучасного освітнього середовища. У зв'язку з тим, що в шкільному житті зростає частка групової ігрової, проектної і дослідницької діяльності, мають бути урізноманітнені варіанти упорядкування освітнього простору. Крім класичних варіантів класних кімнат доцільно використовувати новітні, наприклад, мобільні робочі місця, які можна легко трансформувати для групової роботи [3, с. 20].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нова Українська Школа: poradnik dla vchytelja. Navchalno-metodичний посібник. Київ, 2018. 11 с.
2. Нова Українська Школа: Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ, 2016. 5 с.
3. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. - К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 11-20 с.

Мета загальної середньої освіти визначена у Проекті Закону України «Про освіту»: різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності.

Відповідно до загальної мети освіти, місією початкової школи є різнобічний розвиток особистості дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей, формування в неї загальнокультурних і морально-етичних цінностей, ключових і

предметних компетентностей, необхідних життєвих і соціальних навичок, що забезпечують її готовність до продовження навчання в основній школі, життя у демократичному суспільстві.

Ідейні засади:

*Презумпція
талановитості
дитини*

Цінність дитинства

Радість пізнання

Розвиток особистості

Здоров'я

Безпека

Забезпечення рівного доступу до освіти, заборона будь-яких форм дискримінації

Відповідність освітніх вимог віковим особливостям дитини, визнання прав дитини на навчання через діяльність, зокрема і гру

Організація пізнавального процесу, яка приносить радість дитині, широке використання в освітньому процесі дослідницької та проектної діяльності

Замість «навченої безпорадності» – плекання самостійності та незалежного мислення. Підтримка з боку вчителя/ вчительки розвине у дітей самоповагу та впевненість у собі

Формування здорового способу життя і створення умов для фізичного й психоемоційного розвитку, що надзвичайно важливо для дітей молодшого шкільного віку

Створення атмосфери довіри і взаємоповаги. Перетворення школи на безпечне місце, де немає насильства і цькування

Таким чином, найціннішим результатом початкової освіти в особистісному вимірі є здорова дитина, мотивована на успішне навчання, дослідницьке ставлення до життя; це учень / учениця, які

вміють вчитися з різних джерел і критично оцінювати інформацію, відповідально ставитися до себе та інших людей, усвідомлювати себе громадянином / громадянкою України.

**Формула нової школи складається
з дев'яти ключових компонентів:**

1. Новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві.

2. Умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно.

3. Наскрізний процес виховання, який формує цінності.

4. Децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію.

5. Педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками.

6. Орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм.

7. Нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя.

8. Справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти.

9. Сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу.

Великого значення в Концепції набуває *аспект педагогіки партнерства* між всіма учасниками освітнього процесу.

Педагогіка партнерства (співробітництва) ґрунтується на принципах гуманізму й творчого підходу до розвитку особистості. Її метою є створення нового гуманного суспільства, вільного від тоталітаризму і офіціозу.

Головним завданням педагогіки партнерства є подолання інертності мислення, перехід на якісно новий рівень побудови взаємовідносин між учасниками освітнього процесу.

Це завдання реалізується у спільній діяльності учителя й учнів, учителя й батьків, що передбачає взаєморозуміння, єдність інтересів і прагнень з метою особистісного розвитку школярів.

Принципи партнерства в педагогіці є такими:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах;
- діалог – взаємодія – взаємоповага;
- розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);
- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей) [17].

ЩО ЗМІНЮЄТЬСЯ ДЛЯ УЧНІВ?

Ключова зміна для учнів стосується підходів до навчання та змісту освіти. Адже мета НУШ – виховати інноватора та громадянина, який вмє ухвалювати відповідальні рішення та дотримується прав людини.

Замість запам'ятовування фактів та визначень понять, учні набуватимуть компетентностей. Це – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Тобто формується ядро знань, на яке будуть накладатись уміння цими знаннями користуватися, цінності та навички, що знадобляться випускникам української школи в професійному та приватному житті.

Спільними для всіх компетентностей, яких набуватимуть учні, є так звані наскрізні вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми.

Щоб набувати компетентностей, школярі навчатимуться за діяльнісним підходом – тобто частіше щось робитимуть, замість сидіння за партами і слухаючи вчителя. Також Концепція НУШ пропонує впроваджувати інтегроване та проектне навчання. Такий спосіб сприяє тому, що учні отримують цілісне уявлення про світ – адже вивчають явища з точки зору різних наук та вчать вирішувати реальні проблеми за допомогою знань з різних дисциплін.

ВИПУСНИК НУШ:

- Цілісна особистість, усебічно розвинена, здатна до критичного мислення

- Патріот з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини

- Інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя

А ще реформа – це про освітнє середовище. Зміна освітнього середовища – це зміна ставлення до дитини: повага, увага до неї і прагнення знайти оптимальний спосіб для її ефективного навчання. Саме такою буде Нова українська школа.

ЩО ЗМІНЮЄТЬСЯ ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ?

Учитель – це людина, на якій тримається реформа. Без неї чи нього будь-які зміни будуть неможливими, тому один з головних принципів НУШ – умотивований учитель. Це означає, що наша мета – сприяти його професійному та особистому зростанню, а також підвищувати його соціальний статус.

Щоб навчати по-новому, вчитель повинен отримати свободу дій – обирати навчальні матеріали, імпровізувати та експериментувати. Цю свободу дає новий закон «Про освіту».

Міністерство освіти і науки пропонуватиме типові навчальні програми, проте будь-який учитель чи авторська група зможуть їх доповнювати або створювати свої. Учитель тепер обмежений лише Державним стандартом. У цьому документі окреслено результати: що мають знати та вміти учні, закінчивши певний етап навчання. Натомість, як дійти до цих результатів, учитель визначатиме сам.

Учитель, який отримав свободу навчати, має отримати й свободу навчатися. І ця свобода теж передбачена реформою. Половину обов'язкових годин підвищення кваліфікації вчитель зможе проходити не в Інститутах післядипломної педагогічної освіти – а там, де обере сам. Є лише дві вимоги: за п'ять років підвищення кваліфікації має скласти 150 годин, і навчання має відбуватись щорічно.

А щоб вмотивувати вчителів ще й фінансово, міністерство запровадить сертифікацію. Це добровільна перевірка, проходження якої надасть учителям 20% надбавку до посадового окладу та звільнить від атестації.

ЩО ЗМІНЮЄТЬСЯ ДЛЯ АДМІНІСТРАЦІЇ ШКІЛ?

НУШ – це відповідальна школа, навчальні заклади повинні отримати більше свободи дій. Адже відповідальність та свобода йдуть рука об руку.

Тому закон «Про освіту» передбачає кадрову автономію. Тепер директор школи може самостійно призначати своїх заступників, приймати на роботу та звільняти педагогічних працівників.

Окрім того, керівники шкіл (як і вчителі) уже приймаються на роботу за строковим контрактом. Директор школи обирається за конкурсом. Одна людина зможе бути на цій посаді не більше двох термінів по 6 років (якщо особа призначається на цю посаду вперше, перший термін складатиме 2 роки). Після ця людина зможе обіймати інші посади в цій школі або ж брати участь у конкурсі директорів в іншій школі.

ЩО ЗМІНЮЄТЬСЯ ДЛЯ БАТЬКІВ?

Один з принципів Нової української школи – партнерство, у тому числі між школою та батьками. Батьки можуть створювати свої органи громадського самоврядування, а отже – впливати на освітній та виховний процеси.

Відтепер батькам легше контролювати фінанси школи. Усі навчальні заклади, які отримують публічні кошти (це, наприклад, бюджетні кошти та благодійні внески), зобов'язані оприлюднювати свій кошторис та інформацію про витрати. І батьки тепер можуть

здійснювати перерахування благодійних внесків цілеспрямовано на школу, а не збирати готівкові кошти, які дуже складно обліковувати.

Співпраця між усіма учасниками освітнього процесу – учителів, учнів, адміністрацій та батьків – наріжний камінь, який допоможе досягти всіх інших результатів. Адже тільки так можливо втілити головну мету: змінити освітнє середовище, впровадити навчання для життя.

Нормативні документи, що регламентують роботу НУШ

1. Закон України «Про освіту»
2. Закон України «Про загальну середню освіту» (редакція від 28.09.2017)
3. Закон України «Про дошкільну освіту» (редакція від 28.09.2017)
4. Закон України «Про позашкільну освіту» (редакція від 28.09.2017)
5. Концепція Нової української школи
6. Лист МОН № 1/9-73 від 01.02.18 року «Щодо деяких організаційних питань з підготовки педагогічних працівників на сайті студії онлайн-освіти EdEra»
7. Наказ МОН від 15.01.2018 №34 «Про деякі організаційні питання щодо підготовки педагогічних працівників для роботи в умовах Нової української школи»
8. Розпорядження КМУ від 17 січня 2018 р. №17-р «Про додаткові заходи щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників у 2018 році»
9. Програма МОН про підвищення кваліфікації вчителів НУШ Інститутами післядипломної освіти (посилання на сайт «Нова українська школа»)
10. Громадське обговорення «Концепції розвитку громадянської освіти в Україні» МОН України

2.2. Модельна навчальна програма для 1-го класу

На основі Державного стандарту початкової загальної освіти створені модельна навчальна програма для 1-го класу, а також навчально-методичні матеріали до неї. Вони відповідають меті та ідейним засадам стандарту й реалізують загальні та конкретні очікувані результати, окреслені в ньому.

1. Модельну навчальну програму сконструйовано на основі *потижневого планування* освітнього процесу з окресленням теми тижня й очікуваних результатів за галузями, які вчитель/ вчителька реалізовуватиме впродовж тижня. Більшість цих результатів має стратегічний характер, що й зумовлює їх повторюваність впродовж першого циклу навчання (1-2 класи) для формування вмінь і поглиблення знань учнів.

2. Модельну навчальну програму розроблено на основі *проблемно-пошукового підходу*.

У рамках тижня окреслено ті проблеми /дослідницькі чи проблемні запитання, які стануть основою інтеграції та стрижнем освітнього процесу. На розсуд учителя/ учительки ці проблемні запитання можна розглядати впродовж одного дня або ж у разі освітніх потреб чи посиленого інтересу дітей – впродовж двох днів. Програма та навчально-методичні матеріали заохочують до того, щоб учитель/ учителька через спостереження й рефлексію з'ясував/ -ла очікування, потреби учнів і моделював інші проблемні запитання / ситуації, спираючись на ініціативу самих дітей.

3. Модельна навчальна програма містить завдання для педагога, які він ставить перед собою в рамках тижня, а також що мають знати і вміти учні (безвідносно до галузей) після розгляду проблемних запитань. В окремій таблиці подано очікувані результати тижня (за галузями).

Більшість навчально-методичних матеріалів ґрунтується на *конструюванні знань, а не на відтворенні*, що демонструє *партнерський підхід* до освітнього процесу, задекларований Концепцією «Нова українська школа».

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
<p style="text-align: center;">1 Мовно-літературна</p>	<p style="text-align: center;">ВЗАЄМОДІЄМО УСНО</p> <p>З увагою сприймає усні репліки вчителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, прохання, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі.</p> <p>Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події зі шкільного життя або про спостереження за чимось /кимось).</p> <p>Вступає в діалог, підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення.</p> <p>Ставить запитання до усного повідомлення й відповідає на запитання <i>стосовно теми тижня</i>.</p> <p>Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого <i>стосовно теми тижня</i></p> <p>Висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні)</p> <p>Обґрунтовує свої вподобання.</p> <p style="text-align: center;">ЧИТАЄМО</p> <p>Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події шкільного життя).</p> <p style="text-align: center;">ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО</p> <p>Відтворює графічні знаки за зразком.</p> <p style="text-align: center;">ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА</p> <p>Висловлює свої думки і почуття з приводу простих медіатекстів <i>стосовно теми тижня</i> (мультфільм).</p> <p>Сприймає простий медіатекст <i>стосовно теми тижня</i> (мультфільм).</p> <p>Створює простий медіапродукт (фотографію) з допомогою вчителя/</p>

	<p>вчительки.</p> <p>ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ Називає предмети, ознаки предметів <i>стосовно теми тижня.</i> Відгадує й загадує загадки, творить власні загадки.</p> <p>ТЕАТРАЛІЗУЄМО Бере участь у сюжетно-рольовій грі <i>стосовно теми тижня.</i> Бере на себе роль у рухливих іграх; використовує специфічні для ролі жести, рухи.</p>
<p>2 Математична</p>	<p>ЛІЧБА Лічить за правилами лічби об'єкти навколишнього світу (розташовані послідовно, хаотично). Порівнює об'єкти навколишнього світу за однією ознакою.</p> <p>ЧИСЛА, ДІЇ З ЧИСЛАМИ ВИМІРЮВАННЯ ВЕЛИЧИН Порівнює (на око) об'єкти навколишнього світу за довжиною, масою. Упорядковує об'єкти за збільшенням або зменшенням певної величини.</p> <p>ПРОСТОРОВІ ВІДНОШЕННЯ, ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ Встановлює порядок розміщення об'єктів на площині та в просторі (лівіше, правіше, вище, нижче тощо), використовуючи математичну мову. Зображає (з допомогою дорослого) маршрут «Дорога до школи». Розпізнає у предметах навколишнього світу відомі геометричні фігури.</p> <p>РОБОТА З ДАНИМИ</p>

	Збирає дані, що відображають конкретну життєву ситуацію.
3 Природнича	Називає адресу та описує місце свого проживання. Порівнює рукотворні (штучні) об'єкти за певними властивостями. Розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, формою тощо) Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження.
4 Технологічна	Планує послідовність технологічних операцій (робота з папером) з допомогою дорослих. Створює аплікацію. З допомогою дорослих чи самостійно виготовляє виріб із застосуванням знайомих технологічних операцій із конструкційними матеріалами (використання паперу, ниток, стрічок, світловідбивачів).
5 Соціальна і здоров'язбережна	БЕЗПЕКА Пояснює вибір безпечної дороги до / зі школи з урахуванням правил дорожнього руху. Розрізняє деякі знаки та символи дорожнього руху (знак «Школа», «Пішохідний перехід» та ін.). Пояснює найважливіші правила пішохода. Визначає коло осіб у школі і вдома, які можуть надати допомогу в разі небезпеки. ЗДОРОВ'Я Ставиться з повагою до інших осіб. Підтримує та приймає інших. Розповідає про правильну поставу. Вказує на ті предмети, які корисні для здоров'я.

	<p style="text-align: center;">ДОБРОБУТ</p> <p>Пояснює важливість навчання у школі. Складає перелік речей, необхідних для навчання у школі. Пояснює, чому не можна брати чужих речей</p>
<p style="text-align: center;">6 Громадянська та історична</p>	<p>Представляє довільним способом свої вподобання. Пояснює, чому, попри відмінності, усі люди рівні. Долучається до шкільних традицій. Розрізняє громадський простір, збирає дані про школу та громадські споруди, які розташовані поблизу школи. Позначає громадські споруди на малюнку.</p>
<p style="text-align: center;">7 Мистецька</p>	<p>Слухає музичні твори про школу, дітей/дитинство, висловлює свої враження, вподобання. Співає улюблені дитячі пісні. Створює супровід (оплесками, шумовими музичними інструментами) до пісні, що виконує. Малює графічними матеріалами (олівцями, фломастерами, крейдою тощо). Презентує результати власної творчості перед однолітками. Називає красиві/незвичайні речі (явища) навколо дому.</p>
<p style="text-align: center;">8 Фізкультурна</p>	<p>Бере на себе роль у рухливих іграх. Виконує вправи для формування правильної постави.</p>

2.3. Тижневе планування освітнього процесу
Тиждень 1: «Я - ШКОЛЯР»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

1. Навіщо мені ходити до школи? / Що я очікую від шкільного життя?
2. Хто я? Хто мої однокласники?
3. Як мені безпечно дістатися до школи й повернутися додому?
4. Що покласти у шкільний ранець?

Завдання першого тижня:

1. Створити умови для цікавого й радісного навчання.
2. Організувати знайомство учнів з однокласниками та вчителями.
3. Навчати активного слухання в умовах усного спілкування.
4. Навчати взаємодії в парах та групах.
5. Сприяти усвідомленню правил безпечної поведінки дорогою до навчального закладу та у школі.
6. Допомогати дітям ідентифікувати себе як учнів та мотивувати їх до навчання.

Очікувані результати першого тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- що означає бути учнем /ученицею школи
 - чому важливо вчитися;
 - правила поведінки на уроці;
 - правила безпечної поведінки дорогою до школи та додому;
- вмітимуть:

- звертатися до однокласників і вчителя на ім'я;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування;
- взаємодіяти в парах і групах для досягнення навчальних цілей;
- поводитися на уроці згідно з правилами;
- дотримуватися правил безпечної поведінки дорогою до школи та додому.

1. Навіщо мені ходити до школи? Що я очікую від шкільного життя?

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
I.	Ранкова зустріч. Знайомство. Виконання пісні про школу. «Веселий» оркестр	З увагою сприймає усні репліки вчителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, прохання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. Орієнтовні запитання: - <i>Хто народився влітку?</i> - <i>Хто любить грати у футбол?</i> - <i>У кого вдома є собачка?</i> - <i>У кого є старший брат?</i> - <i>Хто грає на барабані?</i> Слухає музичні твори про школу, дітей/ дитинство, висловлює свої враження,

		вподобання. Співає улюблені дитячі пісні. Створює супровід (оплесками, шумовими музичними інструментами) до пісні, що виконує. Визначення емоційного стану за допомогою смайликів (кожний учень має набір символів – смайлів).
II.	Діалог / сюжетно-рольова гра на тему «Чого я хочу навчитися в школі?»	Ставить запитання до усного повідомлення й відповідає на запитання. Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого й побаченого. Пояснює важливість навчання у школі. Бере участь у сюжетно-рольовій грі. Висловлює власну думку, відповідаючи на запитання «Чого можна навчитися в школі?»
III.	«Руховий» (математичний) диктант (для закріплення понять ліворуч, праворуч, прямо)	Встановлює відносне розміщення об'єктів на площині та в просторі (лівіше, правіше, вище, нижче тощо), використовуючи математичну мову.
IV.	Створення малюнка «Школа моєї мрії», зокрема на подвір'ї школи. Автограф під малюнком	Малює графічними матеріалами. Відтворює графічні знаки за зразком.
V.	Рефлексія. Відгадування загадок	Відгадує й загадує загадки, творить власні загадки

2. Хто я? Хто мої однокласники?

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
I.	Ранкова зустріч. Називання свого імені та імені однокласників за допомогою інтерактивної гри	З увагою сприймає усні репліки однокласників й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. Підтримує та приймає інших.
II.	Визначення спільних та відмінних ознак між однокласниками (робота в парах)	Вступає в діалог, підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення. Збирає дані, що відображають ситуації: «Скільки хлопців у нашому класі мають однакові імена»; «Скільки дівчаток в нашому класі мають однакові імена»?
III.	Створення «паспорта» школяра/ школярки: «автопортрет», запис імені (за можливості), дата народження або малюнок відповідної пори року, адреса або малюнок місця проживання	Планує послідовність технологічних операцій та виконує їх за допомогою дорослих чи самостійно (розмічання, згинання та різання паперу, створення малюнка чи аплікації за власним задумом). Відтворює графічні знаки за зразком. Записує елементарні повідомлення за допомогою малюнкowego письма. Визначає місце свого проживання. Малює графічними матеріалами (олівцями, фломастерами, крейдою тощо). Презентує результати власної творчості перед однолітками.

IV.	Гра-пантоміма «Відгадай моє захоплення»	Бере участь у сюжетно-рольовій грі. Представляє довільним способом свої вподобання. Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свої погляди, шануючи гідність інших
V.	Виконання/ слухання дитячої пісні (напр. «Тому, хто біля тебе»)	Передає настрій музичного твору у співі під час виконання дитячої пісні. Пояснює, чому, попри відмінності, усі люди рівні. Ставиться з повагою до інших осіб.
VI.	Підсумок дня. «Знайомтесь – це ми!» (спільне фото)	Створює прості медіапродукти (фото) з допомогою вчителя

3. Як мені безпечно дістатися до школи і повернутися додому?

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
I.	Ранкова зустріч «Хто як добрався до школи»	З увагою сприймає усні репліки однокласників й доречно реагує на усну інформацію.
II.	Гра / вправа «Дорожні знаки» (поєднання карток дорожніх знаків із зображенням геометричних фігур)	Розрізняє деякі знаки та символи дорожнього руху (знак «Школа», «Пішохідний перехід» та ін.) Розпізнає у предметах навколишнього світу відомі геометричні фігури.
III.	Перегляд мультфільму, сюжетних картинок або моделювання ситуації про безпеку на дорозі	Висловлює свої думки і почуття з приводу простих медіатекстів про безпеку на дорозі (мультфільм тощо). Визначає коло осіб, які можуть

		<p>надати допомогу в разі небезпеки.</p> <p>Описує приклади діяльності служб в небезпечних ситуаціях та ідентифікує їх телефони.</p> <p>Демонструє, як попросити допомогу при потребі.</p> <p>Пояснює, як правильно переходити вулицю.</p>
IV.	Гра «Уважний пішохід»	Пояснює правила пішохода.
V.	Дослідження околиць школи для розроблення безпечного маршруту (мандрівка)	Пояснює правила пішохода.
VI.	Створення та представлення малюнка «Дорожні знаки коло школи»	<p>Позначає громадські споруди на схемі, пам'ятаючи про взаємне розміщення об'єктів.</p> <p>Встановлює порядок розташування об'єктів на площині (на маршрутному листі).</p> <p>Презентує результати власної роботи перед однолітками, називаючи кількість позначених ним/нею об'єктів.</p> <p>Пояснює вибір безпечної дороги до школи та додому з урахуванням правил дорожнього руху.</p> <p>Ділиться своїми думками та емоціями від прослуханого та побаченого.</p>

4. Що покласти у шкільний ранець?

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
I.	Ранкова зустріч	З увагою сприймає й доречно реагує на усні репліки вчителя/вчительки та однокласників. Долучається до шкільних традицій.
II.	Дослідження в парах шкільного ранця (колір, форма, зручність, маса – легкий/ важкий)	Порівнює об'єкти навколишнього світу за довжиною, масою. Упорядковує об'єкти за збільшенням або зменшенням певної величини. Розповідає про правильну поставу та як потрібно носити ранець. Розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, формою тощо). Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження.
III.	Загадки-пантоміми («Покажіть, що ви несете ранець/портфель/рюкзак) важкий/легкий/у лівій руці/ у правій руці/на спині тощо») Або ж: Руханка «Бедрик»	Бере на себе роль у рухливих іграх; використовує жести, рухи під час рухливої гри Виконує вправи для формування правильної постави. Розповідає про правильну поставу та як потрібно носити ранець.
IV.	Діалог/ гра «Що варто покласти в ранець і для чого?» (Визначення необхідних речей та вироблення правил складання	Виконує найпростіші дії, демонструючи самозарадність. Складає перелік речей, необхідних для навчання у школі. Лічить за правила лічби об'єкти

	<p>ранця).</p> <p>Лічба предметів, які наявні в ранці / рюкзаку.</p> <p>Відгадування за описом «Впізнай предмет і знайди його місце в ранці» (шкільне приладдя)</p>	<p>навколишнього світу. Вказує на ті предмети, які корисні для здоров'я (напр. яблуко).</p> <p>Пояснює, що не можна без дозволу відкривати чужий ранець чи торкатися чужої речі.</p> <p>Називає предмети, ознаки предметів. Порівнює рукотворні (штучні) об'єкти за певними властивостями.</p>
V.	<p>Графічний (математичний) диктант «Відгадай, хто / що в ранці»</p>	<p>Встановлює відносне розміщення об'єктів на площині та в просторі (лівише, правіше, вище, нижче тощо), використовуючи математичну мову.</p>
VI.	<p>Слухання та обговорення тексту про чарівний ранець</p>	<p>Ділиться своїми думками та емоціями від прослуханого та побаченого.</p> <p>Висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні).</p> <p>Обґрунтовує свої вподобання.</p>
VII.	<p>Перегляд мультфільму «Казка про дружбу / Рюкзачок»</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=xVPTaFzVwmg</p> <p>Обмін враженнями</p>	<p>Сприймає простий медіатекст (мультфільм).</p> <p>Висловлює свої думки і почуття з приводу мультфільму.</p>
VIII.	<p>Створення позначок (емблем) для власних ранців</p>	<p>З допомогою дорослих чи самостійно виготовляє виріб із застосуванням знайомих технологічних операцій із конструкційними матеріалами (використання паперу, ниток, стрічок, світловідбивачів).</p>

2.4. Методичні рекомендації щодо адаптаційного періоду для учнів першого класу

У початковий період навчання дитини у першому класі важливе значення має успішність адаптаційного періоду. Створення сприятливого середовища для адаптації дитини до систематичного навчання забезпечуватиме їй подальший розвиток, успішне навчання та виховання.

Адаптація першокласників до навчання у школі - одна з найактуальніших проблем дитячої психології, яка вирішує її разом із педагогікою, психогігієною, біологією, соціологією. Процес адаптації - вузловий момент становлення дитини в якості суб'єкта навчальної діяльності. По-перше, тому, що в ході адаптації до шкільного навчання дитина отримує орієнтацію в системі поведінки, яка надовго визначає подальшу долю її розвитку. По-друге, в ході цього процесу формується учнівський колектив з певним рівнем соціально-психологічної згуртованості. Взаємини у шкільному класі виступають могутнім засобом залучення особистості дитини до нових соціальних функцій, культури, норм поведінки, характерних для школи.

Основною новацією у практиці діяльності 1-х класів закладів загальної середньої освіти є структурування змісту початкової освіти на засадах інтегративного підходу у навчанні. Дидактичний зміст процесу інтеграції полягає у взаємозв'язку змісту, методів і форм роботи. Відповідно інтеграцію навчального матеріалу з різних навчальних предметів здійснюють навколо певного об'єкту чи явища довкілля або навколо розв'язання проблеми міжпредметного характеру, чи для створення творчого продукту тощо. Однією з оптимальних моделей інтеграції у початковій школі є інтеграція навколо соціокультурної теми/проблеми під час тематичних днів/тижнів. Створення єдиного для навчальних предметів тематичного простору дозволяє уникнути дублювання інформації у змісті різних навчальних дисциплін та, водночас, розглянути аналогічний матеріал одночасно з різних боків, за допомогою різних дидактичних засобів. Таким чином забезпечуються збалансованість у сприйманні інформації різних освітніх галузей, психологічно комфортна атмосфера навчальних занять.

Перші тижні навчання в 1-му класі – важливий етап для створення в класній спільноті атмосфери прийняття, довіри, взаємозацікавленості, бажання слухати одне одного, висловлюватися. На цьому етапі закладаються основи для усної взаємодії учителя з учнями та учнів між собою. Саме тому багато уваги в перший місяць потрібно приділяти знайомству, коротким розповідям про власні захоплення, улюблені ігри тощо.

Авторами Концепції НУШ запропонований тематичний інтегрований підхід, де кожен тиждень присвячено окремій темі. Наприклад, у вересні мають вивчатися такі теми: «Я – школяр/школярка», «Наш клас», «Мої друзі», «Мое довкілля».

Ці теми – інтегровані: їх вивчення передбачає і формування наскрізних умінь, соціальних та громадянських компетентностей, і набуття предметних компетентностей, зокрема опанування граматичних та обчислювальних умінь. Формування умінь читати і писати буде відбуватися на окремих уроках української мови, а відпрацьовуватись ці уміння будуть в інтегрованому курсі, який у своєму складі може містити мовно-літературну галузь. Змінилися підходи до навчання грамоти, додалися деякі нові змістові лінії, але основний зміст лишився: учні, як і раніше, будуть навчатися читати, писати, рахувати.

Наприклад, деякі з проблемних питань вересня:

- Навіщо мені ходити до школи?
- Хто я? Хто мої однокласники?
- Як безпечно дістатися до школи і повернутися додому?
- Як почуватися комфортно у класі мені і моїм однокласникам? Як нам стати класною спільнотою?
- Чого ми можемо досягнути спільно?
- Як зберегти дружбу?
- Які таємниці має шкільне подвір'я?

До кожної з перелічених тем, за кожним із проблемних питань пропонуються різні види освітньої діяльності. Серед них практика «ранкового кола», інтерактивні заняття у парах та групах на умовах співпраці (кооперативне навчання), «щоденні п'ять», рефлексія та самооцінювання та багато інших форм та методів. Значну частину з них рекомендується проводити за межами класної кімнати – на

свіжому повітрі, у русі. Важливо створити надійну основу для перетворення першого місяця періоду адаптації учнів, для пізнання нового для себе, опанування новим довкіллям, створення учнівської спільноти.

Слід приділяти увагу груповій, ігровій, проектній та дослідницькій діяльності, мають бути урізноманітнені варіанти упорядкування освітнього середовища. Крім класичних варіантів класних кімнат доцільно використовувати мобільні робочі місця, які можна легко трансформувати для групової роботи. У плануванні і дизайні освітнього середовища першорядним має бути спрямування на розвиток дитини і мотивації її до навчання.

Освітнє середовище у початкових класах має бути безпечним місцем, де діти відчуватимуть себе захищеними та в безпеці.

В освітньому середовищі Нової української школи є баланс між навчальними видами діяльності, ініційованими вчителем, та видами діяльності, ініційованими самими дітьми. Таке середовище забезпечує можливості дітям робити власний вибір, можливості для розвитку нових та удосконалення наявних практичних навичок, отримання нових знань, розвитку свого позитивного ставлення до інших. Освітнє середовище варто творити спільно, разом з дітьми.

Особливу увагу вчитель має приділяти збереженню та зміцненню фізичного здоров'я учнів, їх моральному та громадянському вихованню. Із цією метою важливо організувати активну співпрацю вчителя з батьками або особами, які їх замінюють, з медичними працівниками закладу загальної середньої освіти, шкільним психологом, учителями-предметниками, вихователем групи продовженого дня. Результатами такої співпраці є:

- краще вивчення індивідуальних можливостей та стану здоров'я кожного першокласника;
- здійснення особистісно орієнтованого навчання та виховання; впровадження здоров'язберігаючих технологій освітнього процесу;
- спільна підготовка і проведення батьківських зборів;
- бесіди з батьками на психолого-педагогічну тематику.

РОЗДІЛ 3.
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

СИЛАБУС

Педагогічна практика «Перші дні дитини в школі»

Педагогічна практика	Перші дні дитини в школі
Інформація про педагогічну практику	Силабус з педагогічної практики для здобувачів ступенів вищої освіти «бакалавр», які отримують педагогічну освіту зі спеціальностей 012 Дошкільна освіта
Тривалість практики	30 годин (1 кредит ECTS)
Очікувані результати	<p>Підготовка здобувачів ступенів вищої освіти «бакалавр» покликана формувати здатність ефективно вирішувати завдання професійної діяльності.</p> <p>Мета: ознайомлення здобувачів освіти із своєрідністю періоду адаптації дитини до нових умов у перший тиждень перебування в школі, сформувати усвідомлення необхідності наступності в роботі початкової школи та дошкільного навчального закладу по забезпеченню готовності дітей до навчання і виховання у школі; ознайомити з особливостями організації освітнього процесу протягом першого тижня перебування учнів першого класу у школі; набути досвіду усвідомлення специфіки професії вчителя початкової школи.</p>

Майбутні бакалаври мають знати:

- Вимоги до оформлення класної кімнати за вимогами НУШ.
- Посадові обов'язки вчителя перших класів та вихователя групи подовженого дня.
- Методику комплектування перших класів.
- Особливості оформлення основної документації початкової школи.
- Організацію свята знань і прийому дітей в перший день.
- Зміст, організацію і методику занять в перші дні навчання дітей.
- Форми і методи наступності в роботі першого класу і дитячого садка.

Майбутні бакалаври повинні вміти:

- Відображати особливості змісту, організації і методики уроків в перші дні навчання дітей в документації практиканта.
- Посадові обов'язки вчителя початкових класів та вихователя групи продовженого дні закладу середньої освіти.
- Проводити діагностичну роботу у області готовності дитини до школи.
- Своєчасно проводити і оформляти протоколи психолого-педагогічних досліджень, заповнювати щоденник практики.
- Виявляти особливості протікання і рівень адаптації дитини до школи, визначати чинники дезадаптації.
- Організувати з першокласниками

роботу на перервах (проведення рухливих ігор); на уроках (проведення фізкультхвилинок).

- Виготовляти наочно-дидактичний матеріал до уроку.
- Аналізувати реалізації особливостей формування знань, умінь, навичок та ціннісних ставлень першокласників в освітній діяльності.

У результаті вивчення курсу здобувач освіти оволодіває такими

компетентностями:

Інтегральна компетентність:

ІК Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі в педагогічній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів педагогічної науки і характеризується певною невизначеністю умов.

Сформовані/закріплені компетентності:

загально-навчальна, інформаційно-аналітична, дослідницько-праксеологічна, комунікативна, громадянська, етична, адаптивна, міжособистісної взаємодії, здоров'язбережувальна, інформаційно-комунікаційна, диференціально-психологічна, соціально-психологічна, ауто психологічна, виховна, інтерактивна, технічна, предметно-змістова.

Ключові слова	Нова українська школа, Державний стандарт загальної початкової освіти, освітній процес, освітнє середовище, підготовка дитина до навчання у школі, адаптація та дезадаптація.
Тижневий розклад	6 години протягом першого навчального тижня
Теми	<p>Тема 1. Ознайомлення з ЗОШ – базою практики. Спостереження проведення свята Дня знань.</p> <p>Тема 2. Знайомство з плануванням роботи вчителя в перший навчальний тиждень. Вивчення створення умов для адаптації дитини до нових умов життя і діяльності.</p> <p>Тема 3. Вивчення мотиваційної готовності дитини до навчання у школі, методів і прийомів формування мотивів пізнавальної діяльності.</p> <p>Тема 4. Педагогічні спостереження за уроками та їх аналіз. Самостійне дослідження психологічної готовності двох дітей до навчання у школі; виявлення характеру їх відносин з однолітками.</p> <p>Тема 5. Проведення круглого столу за участю студентів, вчителів 1-х класів, завуча, директора, психолога. Підбиття підсумків практики.</p>
Процес навчання	<p>Процес навчання за вибором здобувачів освіти може відбуватися у формі: традиційного навчання, за індивідуальним графіком.</p> <p>Програма складається з 5 тем.</p> <p>Курс завершує: VII семестр – залік.</p> <p>Певні функції системи управління навчанням використовуються у якості засобів комунікації, для проведення занять</p>

	<p>та як навчальні завдання, тести, дискусії, ділові ігри.</p> <p>Для забезпечення цього для здобувачів підготовлені: теоретичний матеріал до кожної теми, презентації, проблемно-пошукові завдання, завдання для розвитку креативного мислення, посилання на ресурси в мережі Інтернет, тестовий контроль.</p>
Дата і місце заліку	За розкладом
Біографія е-тьюторів	<p>С.В. Пехарева – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти.</p> <p>Л.Л. Савченко – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти.</p>
Інформація для підтримання зв'язку з е-тьютором	<p>savchenkoluda1970@gmail.com</p> <p>pehareva@gmail.com</p>
Попередня підготовка	<p>Володіння комп'ютером на рівні вимог до інформаційно-комунікаційної грамотності студентів гуманітарних спеціальностей.</p> <p>Вивчення дисципліни здійснюється на базі знань та вмінь отриманих студентами під час вивчення таких дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Основи педагогічної майстерності», «Загальна педагогіка», «Дошкільна педагогіка», «Дитяча психологія», «Вікова та педагогічна психологія», «Анатомія», «Фізіологія», «Педіатрія», «Основи медичних знань», «Валеологія».</p>

Як навчатися?	Перебування у закладі освіти, безпосереднє спостереження за освітнім процесом, аналіз змісту діяльності вчителя початкових класів та вихователя грипи продовженого дня, заповнення відповідних розділів щоденника.
Навчальні методи і прийоми, які будуть використовуватися протягом курсу	За характером пізнавальної діяльності студентів заплановано комплексне використання наступних методів: <ul style="list-style-type: none"> - пояснювально-ілюстративного; - репродуктивного; - проблемного викладу; - евристичного; - дослідницького.
Навчальні матеріали	1) Перші дні дитини в Новій українській школі: навч.-метод. пос./ уклад.: С.В. Пехарева, Л.Л. Савченко, – Харків, – 2019. – 102 с. 2) Наказ МОН від 23.03.2018 №283 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи. 3) Електронна платформа «Нова українська школа», www.nus.inf.ua 4) Довідкові Інтернет-ресурси: Google.com. тощо.
Необхідне устаткування	Комп'ютер (ноутбук), програмне забезпечення, підключення до мережі Інтернет
Оцінювання	Навчальна діяльність студента оцінюється за національною шкалою: «зараховано», «незараховано».
Критерії оцінювання	Критерії оцінювання різних видів навчальної діяльності прописані у кожному завданні

Форум	За необхідністю
Питання забезпечення дотримання законодавства у галузі інтелектуального права	<p>Відвідуючи педагогічну практику, Ви погодились виконувати положення Кодексу академічної доброчесності.</p> <p>Окреслимо його основні складові:</p> <p>Складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб. Надавати для оцінювання лише результати власної роботи. Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів. Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів. Використання засобів ІКТ, створення власних навчальних е-ресурсів, видання наукової продукції має відбуватися з дотриманням вимог Закону України «Про авторське право і суміжні права».</p>

Мета та завдання практики

Мета: ознайомлення студентів із своєрідністю періоду адаптації дитини до нових умов у перший тиждень перебування в школі, сформулювати усвідомлення необхідності наступності в роботі початкової школи та дошкільного навчального закладу по забезпеченню готовності дітей до навчання і виховання у школі; ознайомити з особливостями організації освітнього процесу протягом першого тижня перебування учнів першого класу у школі; набути досвіду усвідомлення специфіки професії вчителя початкової школи.

В процесі педагогічної практики розв'язуються наступні **завдання:**

- Ознайомлення студентів з порядком і методикою комплектування перших класів, оформлення основної документації початкової школи.
- Ознайомленням з оформленням класної кімнати за вимогами НУШ.
- Ознайомлення з організацією свята знань і прийому дітей в перший день.
- Вивчення змісту, організації і методики занять в перші дні навчання дітей.
- Оволодіння уміннями діагностичної роботи щодо перевірки готовності дитини до школи.
- Виявлення особливостей рівня адаптації дитини до школи, визначення чинників дезадаптації.
- Поглиблення педагогічної спрямованості студентів, закріплення професійних педагогічних умінь в процесі безпосередньої участі в роботі з шестилітками, при вивченні готовності дітей до школи.
- Вивчення питань наступності в роботі першого класу і дитячого садка.
- Вивчення досвіду роботи школи щодо організації наступності між дитячим садком і школою, сім'єю і школою.

Студенти повинні знати:

- Вимоги до оформлення класної кімнати за вимогами НУШ.

- Посадові обов'язки вчителя перших класів та вихователя групи продовженого дня.
- Методику комплектування перших класів.
- Особливості оформлення основної документації початкової школи.
- Організацію свята знань і прийому дітей в перший день.
- Зміст, організацію і методику занять в перші дні навчання дітей.
- Форми і методи наступності в роботі першого класу і дитячого садка.

Студенти повинні уміти:

- Відображати особливості змісту, організації і методики уроків в перші дні навчання дітей в документації практиканта.
- Посадові обов'язки вчителя початкових класів та вихователя групи продовженого дні закладу середньої освіти.
- Проводити діагностичну роботу у області готовності дитини до школи.
- Своєчасно проводити і оформляти протоколи психолого-педагогічних досліджень, заповнювати щоденник практики.
- Виявляти особливості протікання і рівень адаптації дитини до школи, визначати чинники дезадаптації.
- Організувати з першокласниками роботу на перервах (проведення рухливих ігор); на уроках (проведення фізкультпауз).
- Виготовляти наочно-дидактичний матеріал до уроку.
- Аналізувати реалізації особливостей формування знань, умінь, навичок та ціннісних ставлень першокласників в освітній діяльності.

У ході практики студенти виступають у ролі спостерігачів і колективних помічників учителя перших класів.

Обов'язки студентів

- Студент працюють у відповідності до правил розпорядку школи, розпоряджень адміністрації і керівників практики.
- Студент відвідує всі уроки вчителя даного класу і веде записи спостереження цих уроків.

- Протягом навчального дня студент не менше 4 годин знаходиться в школі і надає допомогу вчителю в проведенні поточної роботи: у виготовленні наочних посібників, в підписі зошитів учнів, в організації роботи під час перерви, в прийомі дітей і відправленні їх додому.

- Студент виконує всі завдання практики і оформляє відповідну документацію.

- Своєчасно здає документи про проходження практики на перевірку методистові академії.

Зміст роботи студента-практиканта

План роботи

День	К-ть годин	Спостереження роботи	Зміст роботи
1	6	Ознайомлення з ЗОШ – базою практики. Зустріч студентів з адміністрацією школи (директором, завучем початкових класів), вчителями початкових класів. Спостереження проведення свята Дня знань.	Інструктаж по організації і проведенню практики. Ознайомлення із завданнями початкової школи. Екскурсія по школі, знайомство з оснащенням педагогічного процесу в початкових класах. Розподіл студентів по класах.
2	6	Навіщо мені ходити до школи? / Що я очікую від шкільного життя? Вивчення створення умов для адаптації дитини до нових умов	Організаційна діяльність вчителя в перші дні занять. Знайомство з учнями, спостереження за ними під час уроків. Практиканти допомагають вчителю у роботі з батьками першокласників: вивчають

		життя і діяльності. Знайомство з плануванням роботи вчителя в перший навчальний тиждень. Педагогічні спостереження уроків і їх аналіз.	анкети для батьків, уточнюють відомості про склад сім'ї, домашні умови і особливості виховання і навчання дітей, характер підготовки дітей до школи. Складання пам'ятки для батьків першокласників.
3	6	Хто я? Хто мої однокласники? Вивчення мотиваційної готовності дитини до навчання у школі, методів і прийомів формування мотивів пізнавальної діяльності. Педагогічні спостереження уроків і їх аналіз.	Спостереження за організацією пізнавальної діяльності дітей, процесом засвоєння першокласниками знань, умінь (спостерігають шкільні уроки і проводять дослідницьку роботу з дітьми, рухливі ігри на перервах, фізкультпаузи на уроках, беруть участь у підготовці наочного і дидактичного матеріалу).
4	6	Як мені безпечно дістатися до школи й повернутися додому? Педагогічні спостереження за уроками та їх аналіз. Самостійне дослідження психологічної готовності двох-трьох дітей до навчання у школі; виявлення характеру їх відносин з однолітками.	Облік індивідуально- психологічних особливостей дітей в ході навчально-виховного процесу в 1 класі. Вивчення досвіду роботи вчителя 1 класу.

5	6	Що покласти у шкільний ранець? Вивчення умов адаптації дітей до нових соціальних відносин і зв'язків. Підбиття підсумків практики.	Проведення круглого столу за участю студентів, вчителів 1-х класів, завуча, директора, психолога. Аналіз впровадження Концепції НУШ.
Всього: 30			

Документація студентів

1. Щоденник психолого-педагогічних спостережень (див. Додаток А).
2. Психолого-педагогічна характеристика двох учнів І класу (за наслідками спостереження за ним в ході першого тижня навчання) (див. Додаток Б).
3. Тест шкільної зрілості Керна-Їерасека двох учнів І класу (за наслідками спостереження за ним в ході першого тижня навчання) (див. Додаток В, Г).
4. Творча робота/реферат.
5. Звіт-самоаналіз про педагогічну практику (див. Додаток Д).

Тематика творчих робіт

1. Роль наочності на уроках у добукварний період.
2. Виховна робота в перші дні дитини в школі.
3. Психо-фізіологічні особливості дітей шестирічного віку та їх урахування вчителем в освітній роботі.
4. Як би я організувала перші дні дитини в школі.
5. Спілкування шестирічок з однолітками у перші дні навчання в школі.
6. Стиль роботи вчителя.
7. Дошкільна зрілість – запорука успішності першокласника.
8. Готуємо шестирічок до навчання у школі.
9. Сучасні трактовки проблеми готовності дітей до шкільного навчання.
10. Проблеми неготовності дітей до шкільного навчання і шляхи їх подолання.

11. Педагогічна адаптація першокласників до навчання в школі: поради для батьків.
12. Теоретичний аналіз проблем адаптації дітей з особливими потребами до навчання у школі.
13. Адаптація ліворуких першокласників.
14. Соціальна ситуація розвитку дитини при переході із дитячого садку до школи.
15. Мотиваційна готовність дитини до шкільного навчання.
16. Пізнавальна готовність дошкільника до систематичного навчання.
17. Вольова готовність дитини виконувати вимоги школи.
18. Емоційна готовність дошкільника до входження у систему взаємовідносини шкільного середовища.
19. Проблема адаптації та дезадаптації до навчання у школі: шляхи подолання та рекомендації батькам та педагогам.

Методичні рекомендації для студентів

Чи погоджуєтесь ви з наведеними твердженнями? Відповідь обґрунтуйте.

1. «Перехід від дошкільного дитинства до шкільного характеризується вирішальною зміною місця дитини в системі доступних їй соціальних взаємин і всього її способу життя» (Л. Божович).

2. «Внутрішня позиція школяра, яка з'являється на кінець дошкільного віку, являє собою систему потреб, пов'язаних із навчанням як новою, серйозною, справжньою, суспільно значущою діяльністю, що втілює в собі новий, серйозний, справжній, суспільно значущий і, отже, доросліший спосіб життя» (Т. Нежнова).

3. «Якщо дитина не готова до соціальної позиції школяра, то навіть за наявності необхідного запасу умінь і навичок, високого рівня інтелектуального розвитку йому буде важко в школі» (Я. Коломінський).

- При спостереженні і аналізі за уроками найбільш повно досліджуйте їх організаційну сторону. Для цього особливу увагу зверніть перш за все, на наступне:

1. За допомогою яких способів вчитель створює діловий настрій у дітей? Яка мотивація дітей до навчання; з чого складається атмосфера ділової співпраці на уроці? Як можна охарактеризувати стиль вчителя в спілкуванні з учнями – авторитарний, демократичний, ліберальний?

2. Ступінь готовності до уроку класного приміщення (освітлення, чи провітрювався клас перед заняттям, ступінь чистоти, стан класної дошки, устаткування, технічні засоби навчання);

3. Ступінь оснащення учнів до уроку (підручники, зошити, канцелярське приладдя, матеріали і пристосування для роботи на уроках праці, малювання тощо).

4. У якому фізичному стані знаходяться учні: чи включаються в роботу на уроці відразу, чи зберігають працездатність в продовж всього заняття. Вказати причину, по якій діти зберігають бадьорість, активність, допитливість, увагу, бажання працювати на уроці: прагнення до ділового спілкування або млявість, сонливість пригноблений (пригнічений) стан, пасивність, небажання

спілкуватися з однолітками, неухажність, плаксивість, прагнення бути «в тіні», не виділятися.

5. Якщо дитина не готова до уроку, на перерві тактовно і обережно спробуйте поговорити з нею, з'ясувати причини, підтримати, підбадьорити і, якщо можливо, надати допомогу.

- Психологічну готовність одного-двох дітей до школи вам допоможуть виявити запропоновані в додатку тести, а також з'ясувати характер відносин першокласників з однолітками.

- При проведенні діагностики соціального розвитку дитини використовуйте метод індивідуальної бесіди. У ході якої легко встановити контакт з дитиною, завоювати її довіру, що надзвичайно важливо для правильної діагностики.

Щоб досягти цього, ведіть бесіду доброзичливо, невимушено, із знанням справи; не квапте дитину з відповіддю, надасте їй можливість подумати, повернутися до тих питань, на які вона не змогла відповісти; якщо першокласник втомився – зробіть невелику перерву потім закінчите бесіду; записуйте відповіді дослівно, намагайтесь дати їм правильну оцінку.

- Для отримання об'єктивніших даних про наявність у дітей дружнього відношення до однолітків доцільно провести сумісні рухливі та розвиваючі ігри.

Перший день

Зустріч студентів з адміністрацією школи (директором, завучем початкових класів), учителями початкових класів. Ознайомлення з завданнями початкової школи, реалізацією наступності навчально - виховної роботи з дитячим садком.

Екскурсія по школі, знайомство з оснащенням педагогічного процесу в початкових класах. Виявлення мотиваційної готовності першокласників до навчання в школі.

Студенти розподіляються по класах, знайомляться з учнями, спостерігають за ними під час уроків. Практиканти допомагають вчителю в роботі з батьками першокласників: вивчають анкети для батьків, уточнюють відомості про склад сім'ї, домашні умови і

можливості виховання і навчання дітей, характер підготовки дітей до школи.

Методичні рекомендації для студентів.

Внутрішню позицію школяра вам допоможе з'ясувати тест «Мотиваційна готовність».

Питання для обговорення і аналізу

1. Як комплектуються класи? (Чи знає вчитель стан здоров'я, особливості вікового розвитку, соціальну адаптацію дитини?) Які методи збору інформації використовує вчитель? (Характеристика з ДНЗ, анкетування сім'ї, бесіди з батьками тощо). Чи враховується і яким чином при комплектуванні класу відвідування дітьми дошкільної установи та освітня програма, за якою проводиться робота в ДНЗ?

2. Чи враховується принцип фізіологічного нормування при складанні учбового навантаження?

3. Яка організація розпорядку дня в першому класі, позанавчальної діяльності (варіанти режиму)?

4. Чи відповідає режим навчальних занять, методів викладання, вміст і насиченість навчальних програм, умов зовнішнього середовища віковим можливостям першокласників? Доведіть вашу думку конкретними прикладами.

5. Чи враховує вчитель динаміку працездатності і стомлення? Наведіть приклади.

6. Які проблеми в здійсненні наступності дошкільної і початкової освіти вбачають завуч, вчитель школи? Можливі шляхи розв'язання цих проблем.

7. Яке устаткування є в класі? Способи його розміщення. Обґрунтуйте оптимальність або недоліки даного варіанту.

8. Чим насичене наочне середовище класу? Вкажіть вміст, кількість, розміщення в класній кімнаті. У чому схожість в організації наочного середовища класу і групи ДНЗ?

9. У чому специфіка організації наочного середовища класу початкової школи порівняно з наочним середовищем ДНЗ? Чим обумовлена саме такий організація учбово-пізнавального середовища класу?

Запишіть відповіді на ці питання в щоденник.

Другий день

Педагогічні спостереження уроків і їх аналіз. Самостійне дослідження психологічної готовності двох-трьох дітей до школи; виявлення характеру їх стосунків з однолітками.

Методичні рекомендації для студентів

Аналіз фотозапису уроків проводиться за такими питаннями:

1. Чи відповідає вибір завдань і зміст навчання на уроках принципу наступності і віковим можливостям дітей? Наведіть приклади.

2. Дайте оцінку структурі уроків. Чи дозволяла вона реалізувати поставлені завдання?

3. Проаналізуйте використовувані вчителем методи і прийоми навчання з точки зору наступності з дошкільною освітою, обґрунтуйте правомірність їх використання з позиції вікових можливостей дітей 6 - 7 років.

4. Покажіть, як забезпечується вчителем пізнавальна активність дітей, їх емоційний настрій і інтерес до змістового наповнення уроків.

5. Проаналізуйте ефективність оцінювання дітей вчителем, його індивідуальний підхід до дітей з позиції реалізації наступності в роботі ДНЗ та школи та рекомендацій, що містяться у літературі.

6. Оцініть результативність роботи учнів на уроці. На прикладі спостережень за конкретними учнями доведіть вашу думку.

7. На основі спостережень за вчителем, учнями і аналізу умов сформулюйте загальну думку про спільні та відмінні методи та прийоми в організації навчального процесу дошкільників і першокласників.

Запишіть відповіді на ці питання в щоденник.

Третій день

Продовження спостережень за уроками і їх аналіз. Проведення діагностики соціального розвитку першокласників; визначення їх фізичної підготовки до навчання в школі.

Методичні рекомендації для студентів

I. Під час спостереження уроків і їх аналізі, досліджуйте якнайповніше їх організаційну сторону, для цього особливу увагу зверніть, перш за все, на наступне:

1.1. За допомогою яких способів учитель створює діловий настрій у дітей? Яка мотивація дітей до навчання; з чого складається атмосфера ділової співпраці на уроці? Як можна охарактеризувати стиль вчителя в спілкуванні з учнями – авторитарний, демократичний, ліберальний?

1.2. У якому фізичному стані знаходяться учні: чи включаються в роботу на уроці одразу, чи зберігають працездатність протягом всього заняття. Вказати причину, по якій діти зберігають?

1.3. Рівень готовності до уроку класного приміщення (освітлення, чи провітрювався клас перед заняттям, міра чистоти, стан класної дошки, устаткування, технічні засоби навчання)

1.4. Рівень оснащення до уроку (підручники, зошити, канцелярське приладдя, матеріали і пристосування для роботи на уроках праці, малювання тощо).

Бадьорість, активність, допитливість, увага, бажання працювати на уроці: прагнення до ділового спілкування або млявість, сонливість, пригноблений, пригнічений стан, пасивність, небажання спілкуватися з однолітками, неухважність, плаксивість, прагнення бути «в тіні», не виділятися. Якщо дитина не готова до уроку, на перерві тактично та обережно поспілкуйтеся з нею, визначте причини, підтримайте та підбадьорте, за необхідності.

Психологічну готовність одного-двох дітей до школи вам допоможуть виявити запропоновані в додатку тести; з'ясувати характер стосунків першокласників з однолітками – методики.

II. При проведенні діагностики соціального розвитку дитини використовуйте метод індивідуальної бесіди. Під час такої бесіди

педагогові легко встановити контакт з дитиною, завоювати її довіру, що є надзвичайно важливим для правильної діагностики. Щоб досягти цього, проводьте бесіду доброзичливо, невимушено; не квапте дитину з відповіддю, надайте їй можливість подумати, повернутися до тих питань, на які вона не може відповісти; якщо першокласник втомився, зробіть невелику перерву, потім закінчуйте бесіду; записуйте відповіді дослівно, намагайтеся дати їм правильну оцінку.

Для того, щоб отримати об'єктивні дані і з'ясувати дружнє ставлення до однолітків доцільно виконати, окрім опитування, експеримент «Не змочи ніг!». Він проводиться у вигляді рухливої гри з правилами.

III. Для визначення фізичної підготовки дитини до школи скористайтеся діагностичними матеріалами, розміщеними в додатках.

Четвертий день

Продовження спостереження на уроках, їх аналіз. Вивчення рівня мовленнєвої підготовки першокласників. Визначення рівня готовності дітей до шкільних занять.

Методичні рекомендації для студентів

Під час спостереження за уроками і їх аналізі оцініть перш за все, ефективність запропонованих вчителем методик перевірки знань, умінь і навиків учнів. Для цього особливу увагу зверніть на такі моменти:

1. Вибір змісту матеріалу для повторення.
2. Дієвість і результативність методів перевірки і оцінки знань, умінь і навиків дітей (індивідуальні, фронтальні бесіди та ін.).
3. Якість відповідей учнів (повнота, усвідомленість, зв'язок з практикою, міцність, правильність).
4. Активність дітей: скільки було опитано, якими прийомами користувався вчитель, щоб привернути увагу класу до відповідей.
5. Об'єктивність оцінки знань, умінь, навиків першокласників;

- аргументація вчителя при оцінюванні відповідей (стисла, малозрозуміла дітям або детальна, розгорнута);

- атмосфера, створена вчителем під час відповідей дітей і оцінки їх знань (доброзичлива, бадьора, орієнтуюча на досягнення успіху, комфортна для учнів, стимулююча до вираження своєї думки або напружена, підозріла, недовірлива);

- чи враховувалися вчителем на цьому етапі уроку вікові і індивідуальні особливості дітей.

6. Методи і прийоми, які використовував учитель для виявлення і усунення проголин в знаннях, уміннях і навичках першокласників.

П'ятий день

Продовження спостережень на уроках, їх аналіз. Вивчення умов адаптації до нових соціальних відносин. Визначення готовності дитини до навчання в школі. Оформлення характеристики дитини.

Методичні рекомендації для студентів

1. Предметом спостереження на уроках є вивчення нового матеріалу.

2. Досліджуйте, перш за все, ефективність вибору вчителем змісту і методів вивчення нового матеріалу:

- якими способами і наскільки вдалося вчителю підготувати учнів до сприйняття нового матеріалу; як актуалізувалися опорні знання, уміння; наскільки ефективно здійснювалася мотивація учіння першокласників;

- який зміст наочного матеріалу (науковість, зв'язок із життям, виховне і розвиваюче значення);

- як відбувається пояснення нового матеріалу (система, логіка, ясність, доступність, реалізація міжпредметних зв'язків);

- наскільки раціонально використовувалися методи, прийоми навчання (словесні, наочні, практичні, проблемно-пошукові). Чи використовувались на занятті технічні засоби навчання.

- чи використовував учитель різні способи підвищення самостійності і активності дітей на уроці: врахування вікових і

індивідуальних особливостей; розкриття перспективи навчання; організація самостійної навчальної діяльності; використання проблемного пояснення; постановка проблемних питань, введення завдань програмованого характеру (зошити з друкарською основою);

- які використовував розпорядження, пам'ятки; чи приділяв учитель увагу формуванню умінь самоперевірки; вирішенню навчальних завдань в цікавій, ігровій формі, включенні дітей у змагання в процесі навчальної роботи, здійсненню внутрішньонаочних і міжнаочних зв'язків, використанню елементів нових інноваційних педагогічних технологій;

- наскільки ефективно поєднувалися на уроці індивідуальні, групові, загальнокласні форми навчальної роботи;

- яким чином учитель забезпечував на уроці атмосферу ділової співпраці, доброзичливості, довіри, взаємодопомоги.

2. Окремо проаналізуйте такий важливий етап уроку, як закріплення нового матеріалу:

- чи раціонально вчитель добирав матеріал для закріплення знань;

- які використані шляхи, методи, засоби закріплення, узагальнення, систематизації нового матеріалу;

- про що свідчать відповіді учнів.

3. Подумайте і спробуйте визначити загальну мотиваційну установку, з якою вчитель здійснював виховний процес на даному або попередніх уроках ви спостерігали;

- забезпечити міцне і правильне засвоєння дітьми матеріалу, передбаченого програмою; максимально повно реалізувати виховні можливості навчального матеріалу уроку;

- забезпечити етичне, естетичне, екологічне виховання, сформувані основи наукового світогляду у дітей;

- виробити у першокласників міцні навчальні вміння та навички (читання, письма, лічби та ін.).

Шостий день

Проведення круглого столу за участю студентів, учителів 1-х класів, завуча, директора, психолога.

Питання для обговорення під час круглого столу

1. Формування перших класів, Свято «Першого дзвоника» і посвята в учні.
2. Особливості організації освітнього процесу в першому класі протягом першого тижня навчання.
3. Зміст програмового матеріалу з предметів у 1 класі.
4. Особливості методів і прийомів роботи в першому класі, використання наочності, вимоги до неї.
5. Педагогічні та психологічні особливості навчання і виховання в першому класі.
6. Методичні підходи введення учнів у наукові основи пізнання світу.
7. Рівень знань і вихованості дітей на кінець першого тижня навчання.
8. Особливості роботи з батьками в перший тиждень навчання.
9. Психологічні дослідження, методика їх проведення, робота практичного психолога перед початком навчального року.
10. Організація роботи групи продовженого дня (якщо є).
11. Впровадження Концепції «Нова українська школа»:
 - Як оформлені осередки у класній кімнаті.
 - Яке дидактичне обладнання було отримане для організації освітньої діяльності?
 - За якою програмою працює вчитель: автори програми, її особливості,
 - Як організується проведення ранкових зустрічей?
 - Чи є інклюзія у класі, як організоване навчання таких учнів?

Критерії оцінювання діяльності студентів

Факультетський і груповий керівники під час виставлення оцінки, повинні враховувати:

1. Якість окремих видів діяльності студентів.
2. Ставлення до педагогічної професії, ставлення до дітей.
3. Відношення до педагогічної практики.
4. Використання теоретичних знань у розв'язанні конкретних навчально-виховних завдань.
5. Рівень аналізу і самоаналізу педагогічної діяльності.
6. Якість звітної документації.

Підсумковою формою контролю наприкінці практики є недиференційований залік з урахуванням якості виконання студентами всіх завдань практики.

«Зараховано» (60-100 балів) виставляється:

- студентові, який виконав весь обсяг роботи, зазначений програмою практики, відповідально і з цікавістю відносився до всієї роботи з дитячим колективом, показав глибоку теоретичну і практичну підготовку на всіх етапах практики, брав активну участь у роботі групи продовженого дня;
- творче і якісне виконання всіх завдань, запропонованих керівником практики, розробку (удосконалення) спільно з викладачами вузу власних варіантів діагностичних методик;
- представлення звітної документації в визначені терміни і виконану у відповідності до всіх вимог, висунутих до її змісту, оформленню тощо;
- активна участь у зборі навчально-дослідницького матеріалу, його узагальнення, підготовку групового звіту.

«Не зараховано» (0-59 балів) виставляється:

- студентові, який не виконав програму практики, безвідповідально відносився до своїх обов'язків;
- відсутність на базі практики без поважних причин; недбале виконання завдань (суттєві помилки під час збору емпіричних даних і їх обробки);
- представлення із запізненням звітної документації.

**Орієнтовна оцінка видів діяльності студентів на практиці
«ПЕРШІ ДНІ ДИТИНИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ»
у рейтинговій системі**

№ з/п	Види діяльності	Бали
1	Обов'язкові 1. Відвідування практики	3 – 15 (3 б. за 1день)
2	2. Ведення щоденника (охайність, наявність усіх спостережень)	1 – 15
3	3. Щоденне обговорення та аналіз уроків, виховних занять	3 – 15 (3 б. за 1день)
4	4. Своєчасність здачі звітної документації	0 – 5
5	5. Змістовність написання твору, актуальність проблеми	1 – 15
6	6. Складання психолого-педагогічної характеристики на учня	1 – 10
7	Заохочувальні бали	
8	1. Добірка діагностичних методик вивчення рівня адаптації учнів 1класу	5
9	2. Оформлення стенду про результати проходження педагогічної практики	10
10	3. Представлення у відділ практики відеоматеріалів за підсумками практики	10

Підсумкова конференція проводиться в академії протягом другого тижня після закінчення практики. Протягом першого тижня після закінчення практики студенти здають на кафедру, керівникові практики, звітну документацію. До початку конференції рекомендується підготувати виставку звітної документації, стендів, стінних газет, що відображають підсумки практики.

ВИСНОВКИ

Концептуальні засади Нової української школи регламентують потребу «удосконалених» педагогічних кадрів: компетентного, умотивованого педагога, який має свободу творчості й розвивається професійно; орієнтованого на потреби учня, готового до застосування інноваційних технологій і методів навчання, заснованих на співпраці; відповідального за кожну педагогічну дію і вчинок. Удосконалення системи початкової освіти передбачає від закладів вищої педагогічної освіти підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних і всебічно освічених фахівців, наділені низкою компетентностей, що забезпечуватимуть успішність майбутніх педагогів у практичній діяльності, здатних до генерування нових ідей, готових до гнучкої адаптації в різних професійних ситуаціях, а найголовніше – учителів Нової української школи, які виступатимуть провайдерами освітніх реформ в усіх її ланках.

Впродовж майже двох років тривала широка професійна та суспільна дискусія щодо проекту нового Закону «Про освіту». Цей проект передбачає структурні зміни в системі загальної середньої освіти, зокрема збільшення тривалості старшої школи до трьох років, її відокремлення та укрупнення задля запровадження багатoproфільності. Окрім того, йдеться про необхідність зміни підходів до початкової (тривалість якої залишається чотирирічною) та п'ятирічної базової освіти. Обговорюються також засоби, які дозволили б підвищити статус вчительської професії та якість вчительських ресурсів.

Консультації з різними зацікавленими сторонами, зокрема й на рівні прийняття рішень, свідчать, що найактуальнішими завданнями, вирішення яких критично важливе для успішного впровадження реформи загальної середньої освіти, є розроблення нових засад формування змісту освіти, орієнтованих на досягнення визначених навчальних цілей, пов'язаних із ключовими компетентностями.

Нова українська школа:

- це виважені вчителі з *принципово новим способом мислення*, які усвідомлюють, що навчають дітей жити, формують важливі компетентності.

- вчителі працюють у *комфортному середовищі*, яке доповнює весь навчальний процес.
- діти у Новій школі – це *вільні пошуковці*, які розуміють, що таке *життєві цінності*. Вони поважають, шанують і довіряють своїм наставникам, адже *педагоги – це їхні партнери* та порадики їхніх батьків.
- у Новій школі зважають, *що важливо дітям*, а не які спекурси впровадити під кількох вчителів, яким не вистачає годин до пенсії.
- у *Нової школи нема ворогів*, тут не бояться інспекторів, урядовців, нових законів чи програм, багатих батьків і нечемних учнів.
- *Нова школа повинна навчити читати*, багато читати, читати продовж життя і розуміти те все. *Нова школа повинна навчити дітей думати і говорити*, брати на себе *відповідальність*, *справлятися з гнівом, злістю, соромом та іншими «складними» емоціями*.
- головне, НУШ повинна *навчити молодих людей бути просто самим собою* і поважати світ.

Отже, система підготовки майбутніх педагогів повинна стати визначальним кроком в оновленні Нової української школи. Сьогодення вимагає створення цілісної методичної системи, що базується на основі діагностики готовності майбутніх фахівців до роботи в змінних умовах; підвищення рівня професійної компетентності науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої педагогічної освіти та студентів за відповідною спеціальністю; забезпечення психологічної підтримки майбутнього вчителя та формування сталої мотивації до педагогічної діяльності в нових умовах; застосування інноваційних педагогічних та інформаційних технологій в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти; узагальнення й поширення перспективного досвіду методичної роботи провідних викладачів із метою забезпечення відповідного рівня якості освіти в цілому.

Розбудова Нової української школи – це довготермінова реформа, яка розпочинається вже зараз. Шлях її упровадження буде супроводжуватися суттєвими змінами всіх складників освіти. Наразі, сьогоднішні школярі мають відчуті зміни й отримати кращу якість освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Інтернет-ресурси

1. <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/adaptatsiinii-period-tapedagogichni-osoblivosti-o.html>
2. <http://www.myshared.ru/slide/1216319/>
3. <https://www.youtube.com/watch?v=inbv3gSbxo8>
4. https://www.facebook.com/priobshtavashtoobrazovanie/?hc_ref=ARRGazAtgSTi5bOADXsbGh_yCiLGT5nzOPkSicTiRZdAAdZFJBcrVdYg1Cr8GXwWkM
5. <https://dytpsyholog.com/2015/02/14/інструменти-діагностики/>
6. <http://yrok.pp.ua/serednya-osvta/7119-dagnostika-ditini-vidi-metoditesti-dlya-dtey.html>
7. <https://www.youtube.com/watch?v=Zu5JQsxfuPM>
8. <https://www.youtube.com/watch?v=-xYXbLP1w0I>
9. https://www.youtube.com/watch?v=_4AjEpqbKrA&t=13s
10. <https://www.youtube.com/watch?v=q0DrWU8wucA&t=1138s>
11. <https://www.bsu.by/Cache/pdf/428333.pdf>
12. <https://www.youtube.com/watch?v=3jAcQKpzFt4&t=446s>
13. <https://www.youtube.com/watch?v=KVEayhaeRgM&t=818s>
14. https://www.facebook.com/melfmru/videos/1940003452905588/?hc_location=ufi
15. <https://www.youtube.com/watch?v=vtBayIx75jw&feature=share>
16. http://www.koob.ru/semenovich/semenovich_neuropsychological_diagnostik
17. <https://www.youtube.com/watch?v=8VWuhwv1B2U>

Корисні ресурси:

Національна електронна платформа Міністерство освіти і науки України створює і підтримує електронну платформу, яка допомагає учителям конструювати навчальні програми предметів або курсів і містить:

- методичні рекомендації з конструювання навчальних програм предметів та курсів;
- навчальні курси згідно з конкретними очікуваними результатами за освітніми галузями;
- засоби оцінювання навчальних досягнень учнів.

Електронна платформа «Нова українська школа», www.nus.inf.ua

Бібліотека реформатора.

БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Адаптація дитини до школи / Упоряд. Максименко С.Д., Максименко К.С, Главвик О.П. Київ:Мікрос-СВС, 2003.
2. Артемова Л.В. Вчись граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят.Київ: Томіріс, 1995. 112 с.
3. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. ред. та упор. О.Л. Кононко. Київ: Світич, 2008. С. 17-19.
4. Бех І.Д., Максименко С.Д. Критерії моральної вихованості молодших школярів. Київ: Рад. школа, 1989. 95 с.
5. Буцкіна С.В. Формування мотиваційної готовності дітей 6-7 років до навчання в школі // Практична психологія та соціальна робота. 2001. №5. С.16-19.
6. Вікова психологія: Навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. Київ: Просвіта, 2001. С. 114-174.
7. Дитяча психологія : навч. посібник /Р.В.Павелків, О.П. Цигипало. Київ : 2-ге видання, виправлене («Академвидав»), 2015. 400 с.
8. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
9. Забродський М. М. Вікова психологія: Навч. посібник. Тернопіль, 2005. С. 57-70.
10. Завтра в школу / Під заг. ред. В.К. Котирло. Київ: Рад. школа, 1977. 128 с.
11. Кондратенко Т.Д., Котирло В.К., Ладивір С.А. Обучение старших дошкольников. Київ: Рад школа, 1986. – 152 с.
12. Котирло В. К. Початковий період у навчанні школярів. Київ: «Знання». № 7. 1985. 48 с.
13. Котирло В. К. Початковий період у навчанні школярів. К.:Знання, 1985. 48 с.
14. Максименко С.Д. Індивідуальні особливості мислення дитини. Київ: Знання, 1977. 48 с.
15. Методи вивчення психічного розвитку дитини-дошкільника: метод.посіб. для педагогів, практ.психологів, студ.серед. і вищ. Пед.. закл. / С.Є. Кулачківська (наук. ред.),

Т.О. Піроженко, Л.Г. Подоляк та ін. Київ: Світич, 2013. 40 с.: іл. (Б-чка журн. «Дошк. виховання»). Бібліогр.: с.33.

16. Мислення в діяльності молодших школярів / Під ред. І.С. Костюка, І.А. Балла. Київ: Рад. школа, 1981. 160 с.

17. Обдаровані діти: виявлення, діагностика і розвиток / за ред. В.Ф. Моргуна. Полтава, 2005. 171 с.

18. Павелків Р.В. Дитяча психологія: навч. посіб. для самостійної роботи студента / Р. В. Павелків, О.П. Цигипало. Київ: Академвидав, 2011. 376 с. (Серія «Сам»).

19. Павелків Р.В. Дитяча психологія: практикум / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало. Рівне: Волинські обереги, 2008. 320 с.

20. Піроженко Т. Особистість дошкільника: перспективи розвитку: навч.-метод. посіб. / Т. Піроженко. Т.: Мандрівець, 2010. 136 с.

21. Ранкові зустрічі. 1 клас. I семестр. / авт.-упоряд. Н.Ю. Бабіченко, О.А. Нечипоренко, С. М. Хівренко. Харків : Вид. група «Основа», 2018. 141, [3] с. (Серія «Нова українська школа»).

22. Розвиток пізнавальних процесів дитини / упоряд.: С. Максименко, О.Главник. Київ: Мікрос-СВС, 2003. 112 с. (Психологічний інструментарій).

23. Савицька О. В. Учіння, учбова діяльність та навчання: проблеми співвідношення та розмежування понять / Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Вип. 26, в 4-х томах. Т. 4. Київ: Главник, 2005. С. 8-13.

ДОДАТКИ

Додаток А

Вимоги до ведення щоденника педагогічної практики

Форма підпису титульної сторінки щоденника

**Щоденник
педагогічної практики
«ПЕРШІ ДНІ ДИТИНИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ»**

В _____
(назва навчального закладу)

студентки _____ групи

факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії

**Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради**

(прізвище, м.'я та по батькові)

Керівник-методист практики

Друга сторінка щоденника педагогічної практики повинна містити такі записи:

1. Місце практики (№ЗОШ, адреса, телефон).
2. Дані про адміністрацію ЗОШ:
 - директор _____
 - заступник директора _____
 - класний керівник _____
3. Коротка історія ЗОШ

Третя сторінка щоденника педагогічної практики повинна містити список дітей класу.

Четверта сторінка щоденника педагогічної практики повинна містити розклад занять на тиждень.

П'ята сторінка щоденника педагогічної практики повинна містити план педагогічної практики

На наступній сторінці розміщується безпосередній зміст педагогічної практики: спостереження уроків (у хронологічному порядку) та аналіз навчально-виховної роботи вчителя протягом робочого дня.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Учня (-ці) _____

(клас)

ЗОШ № _____ м. Харкова

(прізвище та ім'я дитини)

Складена студенткою _____ гр.

факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії

(прізвище, ініціали студентки)

Психолого-педагогічна характеристика дитини

Мета: Оволодіння синтетичним методом ґрунтовного дослідження інтелектуального та особистісного потенціалу досліджуваного для потреб особистісно орієнтовного підходу в процесі навчання й виховання, первинного консультування батьків, а також для визначення перспектив психолого-педагогічної корекції його пізнавальної або комунікативної сфер.

Метод: синтетичний метод дослідження.

Алгоритми дослідження.

Завдання 1. Провести спостереження за життєдіяльністю дитини; вивчити документацію; провести опитування батьків, педагогів з метою збору інформації для складання характеристики.

Завдання 2. Оформити характеристику за поданою схемою.

Схема психолого-педагогічної характеристики дитини.

1. Сприймання:
 - а) точне, цілісне, емоційне, цілеспрямоване;
 - б) недостатньо точний й емоційне, аналіз переважає над синтезом, мимовільне;
 - в) схематичне, емоційно бідне, мимовільне;
2. Пам'ять:
 - а) логічна, довільна, тривала;
 - б) образна, мимовільна, досить тривала;
 - в) механічна, мимовільна, короткочасна.
3. Уява:
 - а) багата - відрізняє сила, широта, змістовність, реалістичність, яскравість, дієвість;
 - б) бідна - образи швидко зникають, вони недостатньо яскраві й реалістичні, рідко приводять до активних дій.
4. Увага:
 - а) стійка, концентрована, довільна;
 - б) недостатньо стійка й концентрована, мимовільна;
5. Мислення:
 - а) самостійне, критичне, гнучке, абстрактне й конкретне;
 - б) недостатньо самостійне, критичне й гнучке, конкретне переважає над абстрактним;

- в) залежне, некритичне, негнучке, конкретне.
- 6. Мова:
 - а) плавна, у міру голосна, виразна, правильна;
 - б) уривчаста, надмірно голосна, виразна, недостатньо правильна;
 - в) уривчаста, тиха, маловиразна, недостатньо правильна;
- 7. Емоції:
 - а) переважно позитивні (оптиміст), стійкі, сильні;
 - б) позитивні чергуються з негативними, нестійкі, середньої сили;
 - в) переважно негативні (песиміст), стійкі, досить сильні.
- 8. Воля:
 - а) розвинена добре - проявляє цілеспрямованість, уміє переборювати труднощі, звертається по допомогу у випадку об'єктивної необхідності;
 - б) розвинена недостатньо - може спростити мета, якщо вона для нього складна, легко звертається по допомогу при зіткненні із труднощами;
 - в) не розвинена - при зіткненні зі труднощами дезорганізується, без допомоги й керівництва дорослого не здатний діяти.
- 9. Уміння і навички:
 - а) добре розвинені ігрові, трудові й навчальні вміння;
 - б) недостатньо розвинені трудові й навчальні вміння, переважають ігрові;
 - в) не розвинені ігрові, трудові, навчальні вміння («невмія»).
- 10. Мотиви поведінки й діяльності (переважні):
 - а) пізнавальний;
 - б) оцінка дорослого;
 - в) самоствердження;
- 11. Інтереси:
 - а) чітко виражені, досить широкі, відносно стійкі;
 - б) чітко виражені, вузькі, досить стійкі;
 - в) ситуативні, невизначені.
- 12. Здібності:

- а) високі загальні (розумові);
- б) невисокі загальні (розумові);
- в) спеціальні (художні, літературні, математичні, фізичні, організаторські...).

13. Темперамент:

- а) сильний, рухливий, урівноважений (сангвінік);
- б) сильний, рухливий, неурівноважений (холерик);
- в) сильний, малорухомий, урівноважений (флегматик);
- г) слабкий (меланхолік).

14. Характер:

а) гармонійний - переважає продуктивна активність, відрізняє гуманне відношення до навколишнього, єдність індивідуального і колективного початків, критичність і самокритичність;

б) демонстративний - переважає продуктивна активність, відрізняє конкурентне відношення до інших, індивідуалізм, критичність;

в) конформний - переважає процесуальна активність, відрізняє залежне поводження, нездатність виявити критичність.

15. Старанність:

а) висока - завжди акуратний, ретельний, прагне перевірити зроблене, у міру необхідності внести в нього корективи;

б) недостатньо висока - акуратніють і старанність проявляв ситуативно, перевіряє зроблене й вносить у нього корективи лише після нагадування дорослого;

в) низька звичайно недбалий, ухиляється від необхідності перевірити зроблене й внести в нього корективи.

16. Організованість:

а) висока - відразу й енергійно береться до роботи, не відволікається на стороннє, укладається у відведений час;

б) недостатньо висока - приступає до роботи через деякий час, періодично відволікається, часом не встигає довести почате до кінця;

в) низька - приступає до виконання завдань із запізненням, часто й подовгу відволікається, не доводить почате до кінця.

17. Самооцінка:

- а) висока, адекватна;
- б) висока, неадекватна (завищена);
- в) невисока, адекватна;
- г) низька, адекватна;
- д) низька, неадекватна (занижена);

18. Товариськість:

а) висока - легко встановлює контакт, має широке коло товарищів;

б) невисока - установлює контакти із працею, але відгукується на ініціативу інших, має обмежене коло товарищів;

в) низька - цурається незнайомих, не завжди відгукується на ініціативу інших, має одного - двох товарищів або його називають «одинаком»;

19. Моральне поводження:

а) характерно для дитини - прагне бути корисним іншій, добровільно береться за виконання належного, здатний відмовитися від задоволення;

б) ситуативна - то прагне допомогти іншим, то залишається глухий до прохань про допомогу. Відмовиться від задоволення на користь лише розраховуючи на похвалу, захочення;

в) не характерно для дитини - завжди сповідає власну вигоду, не здатний відмовитися від задоволення на користь надіжного.

20. Позичий в суперечці з однолітками:

а) сперечається, щоб довести істину. Здатний виробити, відстояти й обґрунтувати власне судження. Якщо неправий, приймає доводи інших;

б) сперечається, щоб сперечатися. Протиставляє себе іншим, навіть якщо не має власної точки зору. Не приймає доводи групи;

в) ухиляється від участі в суперечці. Не здатний виробити й відстояти свою точку зору. Легко приймає точку зору більшості.

Простежте, як поводитьься дитина в таких ситуаціях:

1. Як поводитьься молодший шкільник, якщо виникає потреба швидко, невідкладно діяти?

- а) легко включається в роботу;
- б) активно діє;
- в) працює повільно, без зайвих слів;
- г) діє несміливо, невпевнено.

2. Як реагує дитина на зауваження вчителя?

а) говорить, що більше так не робитиме, але через якийсь час знову робить те саме;

б) не слухається й робить по своєму, бурхливо реагує на зауваження;

в) мовчки бере до відома точку зору дорослого;

г) ображено мовить, довго переживав.

3. Як розмовляє дитина з іншими дітьми в значущих для неї ситуаціях?

а) швидко, з охотою, прислухаючись до висловлювань інших;

б) стрімко, пристрасно, ніколи не слухаючи;

в) спокійно й упевнено;

г) із сумнівами, невпевнено, оглядаючись на інших.

4. Як поводитьься в незвичній обстановці (у кабінеті лікаря, директора, їдальні)?

а) легко орієнтується, виявляє цікавість, активність;

б) збуджений, інколи занадто, неспокійний;

в) уважно, ретельно розглядає все навколо;

г) ніяковіє, поводитьься сором'язливо.

Психолого-педагогічні висновки та рекомендації

Додаток В

Визначення готовності дитини до школи

За нормами вікової психології готовність дитини до школи формується між шостим і сьомим роком життя. Але в кожного – індивідуальний темп розвитку. Тому рішення про те, чи стане дитина в цьому році стати першокласником, батькам варто приймати разом зі спеціалістами – педагогами та психологами, – орієнтуючись, у першу чергу, на особливості розвитку малюка.

Пропонуємо тести, що їх найчастіше використовують шкільні психологи для перевірки ступеня готовності дітей до школи. Зауважте, що ці завдання дають лише загальну картину розвитку дитини. За більш повною інформацією звертайтеся до спеціалістів.

Найчастіше шкільними психологами використовується орієнтовний **тест шкільної зрілості Керна-Їєрасека**

Цей тест має декілька суттєвих позитивних якостей для первинного обстеження дітей:

- він не потребує тривалого часу для проведення;
- може бути використаний як для індивідуальних, так і для групових обстежень;
- має нормативи, розроблені на великій вибірці;
- не потребує спеціальних умов та засобів для проведення.

Процедура проведення. Тест складається з трьох завдань: малювання чоловічої фігури за уявленням, наслідування письмових літер та змальовування групи крапок (Їєрасек ввів додаткове четверте завдання, що полягає у відповідях на 20 запитань, але в цілях економії часу достатньо лише трьох завдань).

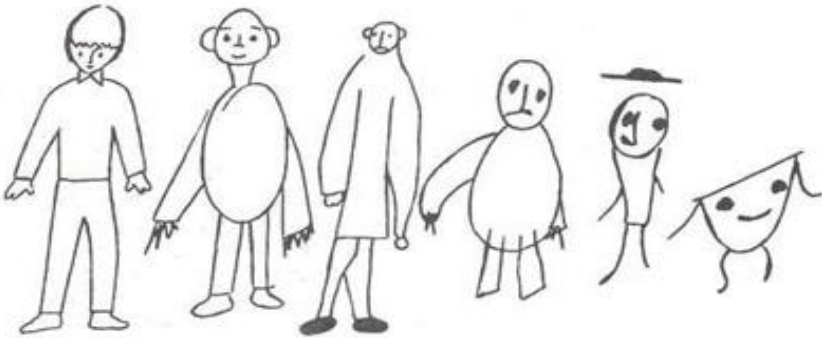
Приготуйте аркуші чистого білого паперу без ліній і клітинок. Під час виконання дитиною всіх трьох завдань зверніть увагу на те, якою рукою вона працює; чи крутиться на місці; чи губить олівець і шукає його довго під столом; почала малювати в тому місці, де ви їй показали чи просто обводить контур зразка; чи

бажає переконатися, що малює добре. Це дасть можливість зрозуміти, які труднощі вас і її чекають з початком навчання.

Тест № 1. Малюємо чоловічу фігуру

Сучасні дослідження довели зв'язок художньої діяльності дітей і загального рівня їхнього психічного розвитку. Існує така закономірність: з віком дитини її малюнок збагачується новими деталями. Якщо в 3,5 роки малюк замість чоловічків зображує «головоніжок», то до 7 років, як правило, у зображенні людини вже вимальовуються всі частини тіла.

Попросіть дитину намалювати чоловіка так, як вона зможе. Намагайтесь не давати ніяких додаткових роз'яснень, не допомагати і не звертати її увагу на помилки та недоліки. На запитання дитини відповідайте: «Малюй, як зможеш, у тебе все вийде!»

Оцінювання результатів

1 бал. Намальована фігура має голову, тулуб, кінцівки. Голова не більша за тулуб і з'єднана з ним шиєю. На голові є волосся (можливо, під головним убором). Є вуха, очі, ніс, рот. На руках – кисті з п'ятьма пальцями. Ноги внизу «зігнуті» (є ступні). На фігурі – чоловічий одяг і намальована вона як єдине ціле, а не складена з окремих частин. На малюнку видно, що ноги й руки ростуть із тулуба, а не кріпляться до нього. При такому способі малювання, яке називають синтетичним (контурним), фігуру можна обвести одним контуром, не відриваючи олівця від паперу.

Більш примітивний (аналітичний) спосіб передбачає зображення окремо кожної зі складових частин фігури. Наприклад, спочатку малюється тулуб, а потім до нього кріпляться руки й ноги.

2 бали. Виконання усіх вимог на 1 бал, крім синтетичного способу малювання. Три деталі, що відсутні (шия, волосся, один палець руки), можна не рахувати, якщо фігура намальована синтетичним способом.

3 бали. Фігура має голову, тулуб, кінцівки. Руки й ноги намальовані двома лініями (об'ємні). Допускається відсутність шиї, волосся, вух, одягу, пальців, ступень.

4 бали. Примітивний малюнок з головою і тулубом. Кінцівки (достатньо однієї пари) намальовані тільки однією лінією.

5 балів. Відсутнє чітке зображення тіла («головоніжка») чи обох пар кінцівок. Каракулі.

Наступні два завдання характеризують дитину з точки зору загального психічного рівня, розвитку дрібної моторики рук, координації зору та руху, вміння виконувати роботу за зразком, виявляють ступінь розвитку сили волі.

Тест № 2. Наслідування писаних літер

Дитина має на чистому аркуші паперу скопіювати фразу, що написана писаними літерами. Наприклад: «Він їв суп» або «Вона читала книгу» або «Ей дан чай».

Скажіть дитині: «Ти ще не вмієш писати, але спробуй, може, в тебе вийде так само». Якщо дитина знає писані літери, запропонуйте їй скопіювати фразу із англійських слів.

Ей дан чай

Ей дан чай
Ей дан чай
См дан чай
Чм дан чай
4115

Оцінювання результатів

1 бал. Зразок скопійований добре та розбірливо. Копія перебільшує розмір зразка не більше, ніж удвічі. Перша літера по висоті відповідає великій літері. Букви чітко пов'язані у три слова. Скопійована фраза відхиляється від горизонтальної лінії не більше ніж на 30 градусів.

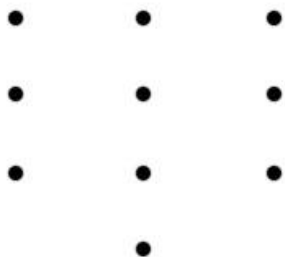
2 бали. Зразок скопійований розбірливо. Розмір букв і дотримання горизонтальної лінії не враховуються.

3 бали. Очевидна розбивка на три частини. Розбірливо написані хоча б чотири букви.

4 бали. Зі зразком збігаються хоча б дві букви. Відтворена копія утворює рядок.

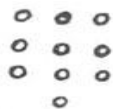
5 балів. Каракулі.

Тест № 3. Змальовування крапок

Скажіть дитині: «Поглянь на крапочки. Спробуй поряд намалювати так само». При цьому покажіть, де саме потрібно малювати.

Оцінювання результатів

1 бал. Майже досконале копіювання зразка. Допускається незначне відхилення однієї крапки від рядка чи колонки. Копія може бути меншою або перевищувати розміри зразка не більше, ніж удвічі. Крапки розташовані паралельно.

2 бали. Кількість і розташування крапок відповідає зразку. Допускається відхилення не більше трьох крапок на половину ширини зазору між рядком чи колонкою.

3 бали. Малюнок у цілому відповідає зразку, не перевищуючи його по ширині та висоті більш ніж удвічі. Кількість крапок може бути не дотримана, але їх кількість – не більше 20 і не менше 7. Можливий будь-який поворот. Навіть на 180 градусів.

4 бали. Контур малюнка не відповідає зразку, але все ж складається із крапок. Розміри зразка і кількість крапок не враховуються. Інші форми, наприклад лінії, не допускаються.

5 балів. Каракулі.

Аналіз результатів.

- Полічіть бали, які дитина набрала за три тести. Якщо від 3 до 6 балів – вона готова до школи. (Високий рівень готовності.)

- 7-9 балів, до того ж ці бали рівномірно розподілені між усіма завданнями, – як правило, такі діти також готові до навчання. (Середній рівень готовності.)

- Якщо ж до сумарного балу входять низькі оцінки (наприклад, загальний бал – 9, і він складається із 2 балів за перше завдання, 3 – за друге і 4 – за третє), то бажано провести більш детальне дослідження, порадитися зі спеціалістами, щоб визначити, чи готова дитини стати школярем.

- Для дітей, які набрали 10-15 балів, додаткове дослідження потрібне обов'язково. Скоріш за все, їм ще рано йти до школи. (Найнижча поділлка середнього рівня готовності – 10-11 балів. 12-15 балів – готовність нижче норми.)

Додаток Г

Тест «Чи готова дитина до походу в школу?»

На всі питання треба відповідати «так» (1 бал) чи «ні» (0 балів).

1. Чи відвідувала дитина дитячий садок?
2. Чи дає дитина здачі своєму кривдникові?
3. Чи займається дитина самостійно якоюсь справою, що вимагає зосередженості, протягом 30 хвилин?
4. Чи вміє дитина складати розповіді за картинкою не коротші, ніж із п'яти речень?
5. Чи соромиться дитина в присутності незнайомих людей?
6. Чи вміє вона рахувати до 10 і назад?
7. Чи вміє дитина читати по складах або цілими словами?
8. Чи може вона розповісти напам'ять кілька віршів?
9. Наскільки впевнено дитина пише або малює – чи тверда у неї при цьому рука?
10. Чи любить дитина малювати і розфарбовувати картинки?
11. Чи знає назви диких і домашніх тварин?
12. Чи може користуватися ножицями і клеєм, наприклад, робити аплікацію?
13. Чи може зібрати розрізану картинку з п'яти частин?
14. Чи може дитина узагальнювати поняття - наприклад, назвати помідори, моркву і цибулю словом «овочі»?
15. Чи в змозі дитина розуміти і точно виконувати словесні інструкції?
16. Чи бувала дитина в зоопарку, селі, музеї?
17. Чи може дитина грати самостійно?
18. Чи є у неї хобі?
19. Чи здатна дитина переказати історію, зберігши основну думку і послідовність дій?
20. Чи задає вона питання про слова, про їхнє значення?

Результати

Чим більше балів, тим більше дитина готова до занять у школі.

Від 16 до 20. - У дитини 100%-а готовність до шкільних занять. Такий результат свідчить про те, що Ви дуже правильно виховували дитину і єдине, про що залишається потурбуватися напередодні 1 вересня - це про купівлю красивої канцелярії. Ну і, про всяк випадок, варто підтягнути свої знання з шкільних предметів, щоб допитливий школяр не застав батьків зненацька.

Від 10 до 15. - **Не найгірший результат.** Варто звернути увагу на ті відповіді, де ви сказали «ні», і спробувати зрозуміти, що саме ви пропустили у вихованні свого чада. При цьому варто гарненько поміркувати, як правильно заповнити ці прогалини у вихованні. Рекомендація одна: побільше часу приділяти маленькому учневі.

Від 5 до 9. - **Серединка на половинку.** Готовність дитини - 50%. Схоже, що виховували дитину «на ходу» і в перервах між роботою. Однак не все ще втрачено - чим більше активності ви будете проявляти при перших кроках її шкільного життя, тим швидше дитина зрозуміє, що таке навчання і навіщо воно їй потрібне. Дитина потребує додаткової уваги та занять. Але, не варто забувати, що батьківську увагу і участь не здатний замінити навіть висококласний фахівець.

Від 1 до 4. - **Дуже поганий результат!** Дитина взагалі не готова до відвідування школи. З таким рівнем знань і умінь не варто сподіватися навіть на задовільні результати навчання. Такий низький результат свідчить тільки про одне – батьки не впоралися зі своєю батьківською функцією.

Психолого-педагогічний практикум для батьків дітей старшої групи:

Формуємо психологічну готовність дитини до школи
МЕТА:

- обговорити з батьками проблему психологічної готовності дитини до навчання в школі;
- надати практичні рекомендації щодо підготовки дитини до школи.

ЗАВДАННЯ:

- надати батькам інформацію про поняття «психологічна готовність дитини до успішного навчання в школі»;
- створити атмосферу взаємодовіри та взаєморозуміння;
- актуалізувати знання батьків щодо проблеми психологічної готовності дитини до школи;
- ознайомити батьків із методами підтримки дитини під час найважливіших моментів її життя;
- привернути увагу батьків до форми подачі знань дитині дошкільного віку.

ХІД:

Практичний психолог обґрунтовує актуальність проблеми психологічної готовності дитини до школи.

Вправа Філіппінський тест

Батькам пропонують правою долонею через маківку голови затулити ліве вухо. Відтак практичний психолог пояснює, що успішність виконання дитиною цього завдання вказує на ступінь її моторної зрілості. Одним із показників моторної зрілості є фізіологічно зумовлений «стрибок» росту кінцівок дитини. Дитина дошкільного віку неспроможна виконати таке завдання – її руки закороткі.

Вправа Три ложки

Практичний психолог презентує учасникам три ложки: маленьку, середню і велику. Вони символізують обсяг подачі

знань дитині дошкільного віку. Дорослі хочуть, щоб дитина знала все й одразу. Інколи ми починаємо виховувати і навчати дитину не з дитячих казок, а з енциклопедичних знань. Тому нерідко «беремося за надто велику ложку» (показує столову ложку), але «проковтнути» стільки знань дитині складно. І тому вона засвоює ці знання поверхово або ж у неї взагалі зникає бажання дізнаватися щось нове чи спілкуватися з дорослими.

Отже, пропонувати знання дитині дошкільного віку потрібно спочатку невеликими «порціями» (показує чайну ложечку). Коли дитина піде до школи, «порції» можна поступово збільшувати (показує десертну і велику ложки).

Тож головне завдання батьків – підтримувати інтерес дитини до знань, допомагати їй самостійно пізнавати нове.

Консультація для батьків по підготовці руки дитини до письма

З чого починати? Звісно з навчання письма – важливий крок у розвитку дитини. Його не можна розглядати ізольовано, а лише у взаємозв'язку з розвитком усного мовлення. І це невипадково, адже письмо, як і слухання й говоріння, є одним із видів мовленнєвої діяльності. Процес письма постійно супроводжується усним мовленням, оскільки дитина диктує собі те, що має записати. Якщо дошкільник має певні вади у вимові окремих звуків, це в майбутньому може негативно позначитися на письмі – спричинятиме помилки та пропуск і заміну літер. Тому розвиток усного мовлення є одним із пріоритетних напрямків підготовки руки дитини до письма.

Дослідження науковців свідчать про те, що рівень розвитку мовлення дітей залежить від ступеня сформованості дрібної моторики пальців рук. Недарма народна педагогіка впродовж багатьох століть зберігає значну кількість фольклорних творів, використання яких супроводжується активними рухами: «Сорока-ворона», «Пальчику, пальчику», «Горошок, бобошок» тощо.

Рухи пальців і кисті руки розвиваються в дитини поступово протягом усього дошкільного життя. Однак, на момент вступу дитини до школи не завершується процес закріплення пальців кисті руки. Цим пояснюється невпевненість у рухах, дрижання пальців під час проведення прямих ліній, написання овалів та напівовалів, швидка втомлюваність. Труднощі, з якими стикається дитина під час письма, викликають у неї негативне ставлення до цієї діяльності. Тому дитина, яка робить лише перші кроки в набутті графічної навички письма, потребує постійної допомоги дорослого, адже саме він має перетворити складну для дитини діяльність на цікаву гру. Із чого тренування, з розминки, зі своєї зарядки для пальчиків. Ось наші рекомендації.

«*Буду вправним музикантом*» – імітація гри на різних музичних інструментах (піаніно, скрипка, гітара, балалайка, бубон, флейта, сопілка, баян).

«*Пальчики крокують*» – імітація рухів для вимірювання довжини стола.

«*Упіймаю – не впушу*» – захопити і утримувати пальчиками будь-який предмет, іграшку.

«*Підйомний кран*» – перенести будь-який предмет кінчиками пальців з одного місця на інший.

«*Нанижу намистечко*» – нанизати на ниточку намистинки.

«*Умілі ручки*» – імітація рухів, які виконуються під час певної роботи (як бабуся ліпить вареники, як дідусь пиляє дрова, як мама пришиває гудзик, як тата керує машиною).

«*Пальчики танцюють*» – імітація пальчиками танцювальних рухів на столі.

Під час проведення тренувальних вправ слід пам'ятати, що вправління стає цікавішим і ефективнішим, якщо набуває творчого характеру. Додавши трішки фантазії, руки дитини можна легко перетворити на казкових персонажів (лисичку, зайчика, вовка), на різноманітні предмети (будиночок, стіл, човник). Якщо ще й вивчити вірш і розіграти його за

допомогою рук, то вже ніхто не згадає, що пальчикова гімнастика – це необхідна підготовча вправа для письма, оскільки дії з руками стають самостійними і мотивованими, підтримуються внутрішнім інтересом дитини до участі у своєрідній пальчиковій драматизації.

Після гімнастики слід виконати основні вправи – вправи з письма. Варто пам'ятати, що їх тривалість не повинна перевищувати 5 хвилин. Завдання батьків чи педагога під час організації та проведення їх полягає в пошуку додаткових стимулів, які б викликали в дітей інтерес і бажання виконувати непрості завдання. Таким стимулом, безперечно, можуть стати художні твори. Використання дитячої літератури в процесі підготовки до письма є необхідним засобом навчання, оскільки в школі під час виконання письмових вправ від дітей вимагається вміння уважно слухати, запам'ятовувати і відтворювати на папері сприйняту інформацію. Ось чому й підготовчі вправи з письма для дітей дошкільного віку повинні мати комплексний характер для розвитку всіх необхідних навичок.

Рекомендації батькам щодо підготовки дитини до школи

1. Частіше розмовляйте у присутності дитини про школу, шкільне життя. Спрямовуйте дитину на серйозне ставлення до навчання.

2. Не приховуйте труднощів, які чекають малюка у школі, але формуйте у нього впевненість у їх подоланні.

3. Частіше звертайте увагу дитини на її зовнішній вигляд, хороші вчинки школярів.

4. Навчіть сина чи дочку найпростіших навичок самообслуговування (вмиватися, чистити зуби, одягатися, доглядати одяг, акуратно їсти).

5. Привчіть дитину лягати спати та вставати у певний час (лягати спати не пізніше дев'ятій годині вечора, вставати о сьомій годині ранку).

6. Заохочуйте малюка до малювання кольоровими олівцями, письма ручкою (написання паличок, кружечків, квадратиків).

7. прищеплюйте дитині дбайливе ставлення до книжок, олівців, зошитів, фломастерів. Навчіть їх правильно гортати сторінки.

8. Не стримуйте інтерес до навчання, заохочуйте малюка до набуття знань, обміну враженнями від почутого, побаченого.

9. У будь – якій конфліктній ситуації не принижуйте гідності дитини, прагніть заохотити її до самовдосконалення.

10. Завжди прагніть підтримувати вихователя, вчителя, не критикуйте його в присутності дитини.

Тест «Чи готова ваша дитина до школи»?

Інструкція: дайте ствердну чи заперечну відповідь на запропоновані запитання.

Результати підраховують за кількістю позитивних відповідей на запитання тесту:

- 15-18 – дитина готова йти до школи. Ви не даремно з нею працювали, а шкільні труднощі, якщо і виникнуть, можна буде легко подолати.

- 10-14 – ви на правильному шляху, дитина багато чого навчилася, а запитання, на які ви відповіли «Ні», підкажуть вам, над чим ще бажано попрацювати.

- 9 і менше – почитайте спеціальну літературу, спробуйте приділяти більше часу заняттям із дитиною, зверніть увагу на те, чого вона не вміє.

	Так	Ні
1. Чи хоче ваша дитина йти до школи?.....	☐	☐
2. Чи думає дитина про те, що у школі багато дізнається й вчитися їй буде цікаво?.....	☐	☐
3. Чи може ваша дитина самостійно виконувати завдання, що потребує зосередженості впродовж 30 хв, наприклад, збирати конструктор?.....	☐	☐
4. Чи соромиться ваша дитина незнайомих людей?.....	☐	☐
5. Чи вміє ваша дитина складати розповіді за картиною не менш ніж із п'яти речень?.....	☐	☐
6. Чи може ваша дитина розповісти напам'ять кілька віршів?.....	☐	☐
7. Чи граматично правильно вона будує речення (відмінює іменники, узгоджує їх із прикметниками тощо)?.....	☐	☐
8. Чи вміє ваша дитина читати по складах або цілими словами?.....	☐	☐
9. Чи вміє ваша дитина лічити від 1 до 10 та у зворотньому порядку?.....	☐	☐
10. Чи може дитина виконати ваше доручення точно та вчасно?.....	☐	☐
11. Чи любить малювати і розфарбовувати картинки?.....	☐	☐
12. Чи може ваша дитина користуватися ножицями і клеєм, наприклад, робити аплікації?.....	☐	☐
13. Чи може зібрати пазл із п'яти частин за 1 хв?.....	☐	☐
14. Чи знає дитина назви диких і свійських тварин?.....	☐	☐
15. Чи може узагальнювати поняття, назвати одним словом, наприклад такі предмети, як шафа, диван, комод тощо?.....	☐	☐
16. Чи любить ваша дитина самостійно працювати — малювати, збирати мозаїку тощо?.....	☐	☐
17. Чи може вона розуміти та точно виконувати словесні інструкції?.....	☐	☐
18. Чи може дитина самостійно одягтися відповідно до погоди?.....	☐	☐
19. Чи має дитина обов'язки в родині?.....	☐	☐
20. Чи виконує вона їх самостійно та вчасно (чи лише за вашим нагадуванням)?.....	☐	☐

**Орієнтовна схема самоаналізу
педагогічної взаємодії з дітьми:**

1. Методично правильно організована педагогічна взаємодія з дітьми (вказати, в яких ситуаціях);
2. Педагогічна взаємодія видалася недостатньо успішною....(вказати, в яких ситуаціях);
3. Під час уроків дітям вдалося... (що саме? Чим пояснити?)
4. Для дітей виявилось важким... (що саме? Чому?)
5. Найлегшим для дітей було...(що саме? Чому?)
6. Найцікавішим для дітей було... (що саме? Чим пояснити?)
7. На уроках (яких саме?) приємно здивувало(що саме? Чому?)
8. Неприємно здивувало (що саме? Чому?)
9. Здається у взаємодії вчителя з дітьми доречним.... (що саме? Чому?)
10. У взаємодії вчителя з дітьми було недоречним....(що саме? Чому?)
11. У власній роботі хотілося б використовувати....(що саме? Чому?)
12. У подальшій роботі хотілося б запобігти....(чого? Чому?)

*Терапевтична казка для першокласників***КОШЕНЯ МАКСИК**

Жило-було на світі кошеня Максик. Ви скажете, що так не буває, що кошенят називають Васька або Мурчик, але наше кошеня звали саме Максик. І було воно звичайнісіньким кошеням: любило гратися, бігати, дивитися мультики і не любило лягати спати, прибирати іграшки і доїдати суп до кінця. Як і всі діти, воно поступово зростало, розумнішало і виросло таким розумним, що захотілося йому багато чого довідатися. Дізнатися, чому дме вітер, дізнатися, як працює телефон, дізнатися, чому зірки не гаснуть і куди сонечко спати лягає. І тоді вирішив Максик піти зі свого теплового затишного будинку, щоб бродити по білому світу і шукати Знання.

Довго чи недовго блукало кошеня полями, лісами, але дійшло воно до хатинки на курячих ніжках. І зустріла його там бабуся – чи то Яга, а чи то не Яга. Та це й не дуже важливо. Важливим є те, що вона його не з'їла, а вказала йому дорогу до Знання, та ще й про труднощі цього шляху попередила. І ось що йому розповіла.

– Початок цієї дороги гладкий, рівний і святковий. Квіти, подарунки уздовж неї покладені. Вступаєш на неї і радієш, що весь шлях до Знання можна легко, весело, швидко пробігти. Але не знаєш, що скоро почнуться скелясті і льодові гори, на які дертися щосили доведеться. Гір тих багато, але є серед них три найголовніші, найкрутіші.

І дійсно, дуже важко по ній підніматися, і хочеться все кинути. Так само важко, як важко літери писати або ж читати вчитися. І здається, що ніколи нічого не вийде. Але ти пам'ятай мою підказку: «Якщо важко – будь сміливішим і старайся сильніше», пошепки її промовляй і тоді здолаєш ти цю гору, навчишся справлятися з труднощами і підійдеш до другої гори.

Вона називається «Нудно». І начебто легко по ній підніматися, але так само нудно, як, наприклад, літери у рядку

акуратно писати. І так хочеться схопитися з місця, побігти, погратися з ким-небудь, так хочеться все кинути, але ти не кидай, а вивчи мою підказку: «Роботу ти закінчи мерщій, щоб з нудьгою впоратися швидше».

І тоді навчишся ти справлятися з нудьгою і підійдеш до третьої, найкрутішої гори. Дуже важко по ній підніматися і боляче падати. Називається вона «Невдача». Начебто все виходить, але помилки на шляху постійно закрадаються, і невірні стежки самі вибираються.

І все навколо, навіть вітри, сварять тебе за помилки. А сонце так сердиться, що погрожує зайти за хмару. А дерева навколо стежки ніби «двійки» шикуються і шепочуть: «Заслужив ти за помилки твої». Але ти завчи мою підказку: «Коли помилка трапиться, буду я на ній вчитися, буду я на ній вчитися, не засмучуватися». І тоді подолаєш ти і цю гору і станеш Вченим Котом, вченим котом-відмінником.

Подякувало Кошеня добрій бабусі і впевнено пішло дорогою до Знання і Мудрості. Знало воно тепер, що шлях його чекає довгий і не завжди легкий. Але воно обов'язково пройде його до кінця і допоможе іншим кошенятам, мишенятам, слоненятам і всім дітям, яких зустрине на шляху. І будуть тоді його називати не кошеням, а Котом, який багато знає. І буде йому жити тоді радісно і цікаво, тому що дуже цікаво багато знати і дуже радісно знати, як допомагати людям.

Запитання для обговорення після прочитання казки:

1. Навіщо кошеняті знадобилося Знання?
2. Перерахуйте гори, про які розповідала Яга. В чому сенс кожної з них?
3. Тобі доводилося з ними зустрічатися?
4. Перерахуйте всі підказки. Що значить кожна з них? Як їх можна використовувати в житті?
5. Як ти думаєш, що далі сталося з кошеням?
6. Чи згоден ти з тим, що цікаво і радісно багато знати? Якщо так, то чому?

Додаток К

	2018	2022	2027	2029
	Набір до першого класу Нової школи	Запуск базової середньої освіти	Запуск профільно І школи	Перший 12-й клас
	2016			2030
Забезпечення якості	Система статистики і аналітики 2018. PISA	2022. Внутрішнє забезпечення якості освіти в школах Регіональні центри забезпечення якості		
Нові технології і методи	Дебюрократизація 2017. Пілотний запуск е-платформи 2019. Повноцінний запуск е-платформи	Школа нового підручника		
Статус учителя	Підвищення кваліфікації вчителів початкової школи	Нові професійні стандарти Мережа установ незалежної сертифікації		
Нова структура	2017. 100-150 опорних шкіл Сформовано мережа опірних шкіл	Інвентаризація мережі шкіл	2025. Формування мережі закладів III рівня	
Новий зміст	Модернізація підручників перших класів Новий стандарт початкової освіти	2019. Новий стандарт базової середньої освіти	2023. Новий стандарт профільної освіти	

Випускник нової школи

Освічені українці, всебічно розвинені, відповідальні громадяни та патріоти, здатні до ризику та інновацій, - ось хто поведе українську економіку вперед у XXI сторіччі.

Особистість

Патріот

Інноватор

Іноземні мови

Це вміння сприймати іноземну мову на слух, висловлюватись усно і письмово щодо різних суспільних і культурних явищ, а також володіння навичками міжкультурного спілкування.

Математична грамотність

Вона складається з вміння логічно мислити та вибудовувати алгоритми, застосовувати математичні методи та формули, щоб вирішувати практичні завдання у будь-якій сфері діяльності. Це також вміння будувати математичні моделі для вирішення проблем.

Культура

Здатність розуміти мистецькі твори та формувати власні смаки, висловлювати ідеї та почуття за допомогою мистецтва. Розуміння власної національної ідентичності та повага до культурного вираження інших.

Екологія і здоров'я

Раціональне ставлення до природних ресурсів, усвідомлення ролі навколишнього середовища у житті і здоров'ї людини, здатність і бажання вести здоровий спосіб життя.

Уміння вчитися впродовж життя

Уміння шукати та засвоювати нові знання, вчитись новому, вміння організувати навчальний процес для себе або команди. Людина з цією компетентністю вміє вибудовувати навчальну траєкторію, визначати цілі навчання та способи їх досягнення, ефективно керувати ресурсами та

інформаційними потоками, а також оцінювати свої досягнення.

Природничі науки і технології

Випускники матимуть наукове розуміння природи та сучасних технологій, вмітимуть застосовувати його у практичній діяльності. Вони навчатися працювати за науковими методами: спостерігати, збирати дані, аналізувати, формувати гіпотези та проводити експерименти.

Цифрова грамотність

Впевнене і критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій, вміння створювати, шукати, обробляти інформацію та обмінюватись нею у роботі та приватному житті. Сюди також входять інформаційна та медіаграмотність, основи програмування, кібербезпеки та вміння алгоритмічно мислити, працювати з базами даних, етичне ставлення до інформації та інтелектуальної власності.

Підприємливість

Уміння генерувати ідеї та втілювати їх у життя для підвищення добробуту у суспільстві та власного соціального статусу, приймати доцільні рішення у сфері фінансів та зайнятості, раціонально поводитись як споживач.

Рідна та державна мова

Сюди входять вміння усно і письмово (в тому числі, застосовуючи мультимедійні засоби) висловлювати думки, почуття, погляди, поняття та факти, здатність реагувати мовними засобами на культурні та соціальні явища, а також розуміння ефективного спілкування.

Соціальність

Дитина розумітиме, чому важливо брати участь у громадському житті, та знатиме, як це робити. Вона вмітиме працювати у команді, вирішувати конфлікти та йти на компроміси. Це також повага до закону, прав людини і підтримка соціального та культурного різноманіття.